

A kismesterségek csoportja: A felső három sor XVIII. századbeli üveges és XVIII. századbeli szepesi edények, alul görög népies gőlcsest termékek.

A NÉPRAJZI MUZEUMBÓL.

dotáció, melyet a kormány, Szalay Imre akkori miniszteri osztálytanácsos javaslatára, a néprajzi művelésére folyósított. Ekkor feltámadt *Reguly* szelleme is. 1888-ban Pápai Károly indult a vogulokhoz és osztjakokhoz, utána Vikár Béla a finnhez s az ő gyűjteményeik egészítették ki a velünk rokon népek művelődését demonstráló csoportokat. 1890-ben gróf Teleki Samu adta át középfriai expedíciójának emlékeit s ezzel megvetette az afrikai gyűjtemények alapját. Közben megalakult a Magyar Néprajzi Társaság is a legelső feladatát tűzte ki a hazai néprajzi múzeum megalapítását, egyelőre pedig azt sürgette, hogy a meglévő szerény anyag, mint a jövő múzeum magva, legalább ideiglenes külön osztályt kapjon. Az első kísérlet balul ütött ki. A várkerti bazar átengedett terméi, a hova a gyűjteményeket elhelyezték (1892) alkalmatlanoknak bizonyultak, ezért 1893-ban a csillag-utcai bérhelyiségbe költöztették át, hol az időközben fejlődésnek indult osztály teljes 13 esztendő telt.

Beköltözéskor az osztály anyaga mintegy 3000 darab tárgyból és 70 kézi könyvből állott, s egészben, beleértve az irodát is, öt szobát és egy előszobát foglaltak el. Itt élte át az ezredévi kiállítás előkészületeit, vette fel a kiállítás gazdag anyagát és későbbi saját gyűjtéseit, úgy hogy voltaképpen itt alakult ki. Itt vette át a helsingforsi múzeum osztálygyűjtését, *Fenichel* Samu új-guineai gyűjtéseit, az ezredévi kiállítás tárgyait és mindennek felett Gróf Zichy Jenő gazdag kaukázusi gyűjtését, mintegy 2000 darabot; továbbá a misszió-kiállítás nemzetközi anyagát, *Hopp* Ferencz karthágói gyűjtését, *Biró* Lajos astrolabei és némely új-guineai anyagát. Gróf *Festetics* Rudolf polynéziai, *Almásy* György középázsiai, stb. gyűjteményeit. Gyarapodását az itt töltött évek alatt bizonyítja az, hogy 1906 április 1-ével bekövetkezett kiköltözések már 114 szobát és 40 előszobát foglalt el. Könyvtára 10,000 kötetre szaporodott, tárgyleltára pedig 80,000 tételt mutatott ki. Közben arányosan emelkedett az évi dotáció, a munkaerő, az osztály immár három önálló kiadványa útján érintkezett a világgal, szóval az addig mellőzött néprajz a múzeum többi osztályaival egyenrangúvá lett.

A fokozottabb haladásnak gátja volt azonban a bérház szűk, muzeális célokra alkalmatlan építkezése, a drága, évente 35,000 koronát emésztő házba, a zajos és mind a mellett félre-eső utca, mi a további terjeszkedést lehetlenné tette. Ilyen körülmények közt a múzeum igazgatósága minden irányban kereste a módot, hogy a fejlődő osztály alkalmasabb helyet kap-

jon s megfelelőbb megoldás hiányában elfogadta azt a tervet, hogy az épen megüresedett Iparcsarnokba költözzék.

Az óriási anyag leszerelése és csomagolása 1905 telén ment végbe s a költözködés 1906 tavaszán fejeződött be. Rövid működése alatt tehát az osztály három költözködésen esett át, s jelenleg is úgy van, hogy 10 éves bérlete letelével új költözködésnek néz elébe.

Ennyit röviden az osztály történetéről, lássuk most jelenét, hogy jövőjére következtethessünk: A helyiség terjedelme 5400 m², körülbelül két annyi, mint a régi volt. Ennek nagyobbik felét a nagyközönség számára való szemléltető gyűjtemény foglalja el, a többi szak- és tudományos gyűjtemények, raktárak stb. számára van fenntartva, olyképen, hogy az évi szaporulatok bemutatására külön helyiség marad. Ez a berendezés és az épület beosztása a szabad fejlődésnek tág teret enged, a mire annál nagyobb szükség van, mert gróf Apponyi kultuszminiszter az eddig házbérré költött összegét tárgyvásárlási célokra utalta át s így az eddigi 6000 korona dotáció hirtelen 35,000 koronára emelkedett. Mennyi eredménye lesz a nagy áldozatoknak, a jövő fogja megmutatni.

A most megnyitott gyűjtemény a régi és jórészt ismert anyag bemutatására szorítkozik, sőt a fentiek szerint még ezt sem meríti ki teljesen, mert az új tervezet értelmében nem igyekeznek többé tömeges szemel-eket farszót bemutatással hatni, mint inkább jellemző, általános képet nyújtó tárgyak kiállításával tanítani.

Érthető, hogy e czél sokirányú, egymástól sokszor messze eső tudományos munkát, egyszerűsített pedig új programot kíván, melyet Szalay Imre röpirata így ír körül:

A néprajzi osztály feladata első sorban felgyűjteni hazánk néprajzi emlékeit, a melyeket a közlekedési eszközök és utak mindent nélkülöző fejlődése és a gyáripari termékek gyors terjedése nap-nap után jobban kiszorít a mindennapi használatból. Itt első sorban figyelembe veendő a magyar faj s a hazánkat lakó nemzetiségi csoportok, továbbá a hazánkkal szomszédos nemzetek néprajza, annál a befolyásnál fogva, a melyek ezek mint szomszédok a velünk való közvetlen érintkezés folytán, néprajzunk fejlődésére és átalakulására gyakoroltak. Ilyenek a szomszéd németek, csehek, lengyelek, románok, szerbek, szlovének, stb.; majd ama nemzetek néprajza, a melyek történelmi szempontból jöhetnek figyelembe. Végre Dél-Oroszország, a melynek a Volga és Don közötti részét, a honfoglalást megelőzőleg 200 évig látták a magyarok. Innét vezetnek a sirleletek a

Kaspi-tenger vidékére az őshazába az ural-altájai népekhez, a melyek ismét nyelvészeti rokonságot feltüntető finn-ugor és a néprajzi rokonságot álló török-tatár csoportokra oszlanak. Hatalmas perspektíva, óriás munkakör!

IDYLL.

Liza kisasszony szöghajába
Tűzött egykor virágokat,
És udvarolt egy ifjú néki,
Egy hajporos, finom lovag.
De a papa... meg a rokonság...
— Egyhangú apró kis regény,
Szóval: Lizából vén leány lett,
S a János urból agglegény.

Találkoznak a széles utcán,
János lovag bókol, köszön.
Tovatipegnek, lépegetnek,
A léptük koppan a kövön.
Liza kisasszony ósdi, csipkés
Mantilleja a szélben lobog,
János uron lapos czilinder
S a kezében ébenfa bot.

A gyerek valamennyi vásott
— Nevetik a két éreget.
János lovag a botját fogja:
Lurkók, gyerekek csak közelebb!
Liza kisasszony csillapítja:
Most ne lennének pajkosok?
S a tollas legyezőn keresztül
A gyerekhadra mosolyog.

A ligetben, az öreg fák közt,
Törött, mohos tölgyfapadon
János úr a Himfyből olvas —
A párja ül hallgatagon.
S midőn az est biborpalástja
A nagy fák közé bevonul,
Liza kisasszony jogszakát mond
S mélyen meghajlik János úr.

Egy nap János úr elmaradt.
Másnap szintén. S harmadnap este
Liza kisasszony a lakásán —
Oh, egek ura! — felkereste.
Száras virággal feléktett,
Színes rokokó kép alatt,
Keskeny, szegényes nyoszolyáján
Épp haldoklott János lovag.

— A csipke mantilleon, a ritkás
Fakó csipke-virágokat
Áldó, tévona két kezével
Megérinti János lovag.
A ligetben, az öreg fák közt
Ragyogva fölbukkan a hold
S első-utolsó, hosszú csókban
Az ajkuk végre összeforrt.

Farkas Imre.

A NYÁRI DÉLUTÁNOK.

Mikor az Ég furcsa, lila-kék
S tálalkákra mennek a lányok,
Óh, be titkosak, különösek
Ezek a nyári délutánok.

Járunk bolondul és ittasan
Nagyvárosi utcákon égve,
Fekete, szigorú vonalak
Rajzolódnak a nyári Égre.

A város árnyas és remegő,
Ezer tornya, kéménye, karja
Úgy mered a csókos Ég felé,
Mikéntha ölelni akarna.

Mint zavarodott szerelmesek,
Pirrál s pihegve szemben állnak
Az Ég s a város. Szívük dobog
Vad ritmusára a halálnak.

Szemünk könnyes, mégis nevetünk
Föl-föl tekintve vágyva, félve
Arra, ki szép s kit nem ismerünk,
Hideg szeretőnkre, az Égre.

S ott fenn az Égen, ott valahol,
Egy-egy pillantást visszavetnek,
Sírván nevetünk az Ég alatt
S ott fenn, ott fenn, ott is nevetnek.

Ady Endre.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Minden egyéb tekintetben nyugodalmas volt az éjszaka, melynek semmi története nincs, ha csak a Velkovicz úr különös álmát nem vesszük, melyet bizonyos transcendentális ködbe burkolva beszélt el a reggelinél. Ugyanis a szécsényi határban kóborolt álmában Miska sógorával. Úrgét öntötték a Forgách-féle birtokon, mint annyiszor hajdantan, fiú korukban. A harmadik kalap víznél, mert kalapban hordták a vizet (a mit, úgymond, épenséggel föl nem foghat, mivel szemakalapja volt), ürge helyett Patkó, a híres haramia ugrott ki átázottan a lyukból, és rákiáltván Velkoviczra: «pénzedet vagy életedet», egyenesen ráemelte a pisztolyt, elesattantotta a kakast és most jön már a csodálatos, mert a pisztoly nem sült el (persze, nedves is lehetett a puskáról), szóval a kakas nem teljesítette a pisztolybeli kakashoz kötelezettségét, hanem az igazi eleven kakashoz, — elkukorékolta magát. Velkovicz fölébredt erre s polgármesteri becsületére állítja, így ébren, teljes öntudatnál is hallotta még a kísérteties kukorékolást, mintha a föld alól hangzanék.

Voltak, a kik csodálkoznak; Kipeckziné, a szakácsné, a ki a tejes szilkét hozta, még keresztel is vetett magára, csak Tóthné kacagott fel jökevdvén:
— No, az bizony az én kakasom volt, sógor, a mit két tyúkkal együtt tegnap vettem egy somlyóvásárhelyi asszonytól tyúklevesszerekre, s baromfi-ól hiányában abba a szobába zártam, a vén ládába, a hol maga hált, s nagy örömmel, mikor delután megjöttek, elfelejtettem onnan kivenni.

Az ebből származott derültséggel kezdődvén a nap, annak verőfényében oszladozni kezdett a tegnap esti ijedség; különben is hangos lett már az egész hegy a szüretelő dalától, jökevdvén kurjongatásaitól és barátságosan nyájas az ének szálló füstoszlopoktól, melyek a szőlőkben kigyuló tüzeztől származtak. Ekhős szekerek csikorogtak a meredek utakon. Minden vidékről összegyűlt malaczbandák kóboroltak borháztól borházhöz, czinczogatva hegedűiket. Pajkos gyerekek lármaja verte föl, a mi még a csendből megmaradt, addig is, míg a must elkészül, sárkányokat eregetve, melyek ott röpködtek a somlyói sólymok útjain. Tegnap, tegnapelőtt még egy-egy hirlap volt lenge tesztük, a gondolat szabadság futárja mindenki s ma már a gyerekek madzagján fetrengtek és kinlódáltak a szellők játékában.

A hegy benépesedése teljesen helyreállította a közbátorságot. Tóthné kiásta az ezüstjét, sőt a mi még megmaradt a Patkó-legendából, annak is a végére járt Tóth Mihály, a ki bement Pápára délelőtt holmi csemegéket beszerezni a vendégei számára. Kiváncsian várták, még pedig vegyes érzelmekkel, hogy milyen híreket hoz.

— Mit hallottál Patkóról? — rohanta meg Velkovicz.
— Mindent.

— Vagyis?
— Ott hált a «Sas»-ban. Magam is betértem oda egy pohár sörre, beszéltem a vendéglőssel.
— És?
— Azt beszélt, hogy csakugyan ott volt az iparos ifjúság szüretén tegnap, azután meghált a «Sas»-ban.
— Természetesen elfogták?
— Nem biz azt, elment reggel, elutazott.
— Hogyan? Hát nem fogták el? Soha ilyen gyámoltalanságot! — kiáltott fel Velkovicz.
— Nem lehetett elfogni, — jegyezte meg Tóth Mihály nagy flegmával.
— Nem lehetett? — szörnyűködött Velkovicz. — No, azt szeretném én látni. Hát ugyan mért ne lehetett volna?
— Egyszerűen azért, mert nem Patkó volt.
— Hát ki volt? — kiáltott erre egyszerre hárman is, csalódottan.

Csak a Mari kisasszony szeméin látszott úgy, mintha valami fényesik futna rajtok keresztül.
— Nevetségesek vagytok a kíváncsiságotokkal, — vélte Tóth uram. — Nem volt Patkó, punktum, egy közönséges utas volt, utazgató diák, vagy ilyesmi, szóval nem érdekes az eset ezentúl.

De így, de úgy, — faggatták a gazdát, legkiváltképen Velkovicz Róza, — mégis csak érdekes volna tudni, ki lehetett s miért jutott abba a hírbe, hogy Patkó. Akarva nem akarva, el kellett tehát mondania mindent, a mit hallott. Teljesíté is aztán azzal a dörmögéssel: «Jaj, kedves hugocskám, ha téged minden ember érdekel, a ki nem Patkó, akkor aztán a te kíváncsiságod nagyobb a tengernél és biz azon hajók is járhatnak.»

Föl se vette Róza a bácsi gúnyolódását, a helyett megeztirógatta szépen a borostás szakállát, a mire az nyomban beszédessé lett.

— Hogy, azt mondják, ott volt a szüreten, a hol senki se ismert és valami ismeretlen szép leányba bolondult bele.

Jó, hogy most senki se figyelt Marira, a ki olyan piros lett, mint a láng, egész a homloka hegyéig.

— Egyszer csak, így beszélük, épen valami tánczra volt foglalkozva a fruskájával, — folytatta Tóth uram, míg Mari egészen a tányérja fölé hajlott, mintha a csirkecsontokkal foglalkoznék, s oda se figyelne, pedig mohón nyelt el minden szót, a szent ígét se különben, — keresik, keresik a tánczosát, hát nincs sehol, de nem lett volna semmi, hiszen az elugrott tánczos, a ki kiábrándul a leányzójából...
Mari összeresztett. Az anyja odaszólt:
— Mi bajod, szivecském?
— Megijedtem mama, hogy egy csont akadt meg a nyeldekölmben.

— Vigyázz fiam, mert tudok eseteket...
De az esetekbe bele nem bonyolódhatott, mert mindenki a gazdára figyelt, a ki következőleg folytatta:

— Vagy megmámorosodik a bortól és elmarad, nem ritkaság. De itt az volt az eset, hogy az elsőkött tánczos a puskáját és vadásztárszinyáját, meg hallom, mind a kettő értékes volt, ott hagyta. Ez volt a fogantatás azután a fantáziák élesztéséhez és ahhoz az ötlethez, hogy az ismeretlen nem lehetett más, mint Patkó barátunk. Este azonban befagyott a dolog, mert az ismeretlen «spéczi», a ki, hirtelen eszébe jutván valamely elvégzendő dolga, azzal az elhatározással szaladt be a városba, hogy még visszatér, kiküldte a vendéglő szolgáját a puskájáért, meghált a «Sas»-ban, s ma reggel annak módja és rendje szerint kifuztván számláját, Isten hírelve elutazott.

— Nem tudja a bácsi, hogy hívták?
— Arról gondolkozom, hogy ki lehetett az a te tánczosod. Van valami különös, valami titokzatos a dologban. Nekem legalább úgy látszik. Nem gondolod?

— De, de, — hagyja rá Mari, s magára húzza a paplant, hogy csak a szája, meg a szeme marad takaratlan, — noha kisült, hogy nem az volt, a kinek mondták, de hogy is lehetett volna az?
— Hogyan? Te tehát nem hitted Patkónak?

— Valami Fitos vagy Mikos néven jegyezte be magát a vendéglapra, és hogy igen csinos, kellemes fiatalember volt...
— Hát aztán mit tud még a bácsi, hogy van tovább?

— Nincsen tovább.
— Kár, — mondta Velkovicz, — legalább fölkaparta egy kicsit a vérünket. Kár az egész Patkóért, hogy így összezusgorodott az eset.

— Mindjárt gondoltam, hogy pletyka lesz, — véleményezte Velkovicz. — Nem hiába mondom, hogy az Isten roszul teremtette az embert, ki kellett volna mérnie a szavakat, mint a búzakalásza a szemeket, hogy ennyi és annyi jut egy-egy emberi nyelv számára, például egy milliárd szó, ha ezeket ledarálta az utolsó, megdermedne a nyelv és meg nem mozdulna többé, akkor aztán jobban megmondanák az emberek, hogy mit beszélnek, s nem pazarolnák a szókészletüket üres, valótlán fecsegésre.

— Oh, szegény Zsuzsannám, akkor te már régen néma lennél, — szavalta Velkovicz úr nagy páthosszal.

— Látod, ez az! Ez az a haszontalan szó-fecseglés, — kerekedett felül Zsuzsanna asszony, bámulatos nyelvfürgességgel.

Tóthné e közben a hozott csomagokon járta tekintetét, lesújtó fölfedezést tett.

— Ember, te elfelejtetted élesztőt hozni!

Mire Tóth úr a homlokára ütött és mindenféle mentetgetődzéssel igyekezett enyhíteni a felesége bosszúságát, melybe teljesen belefűlt a Patkó-legendá földérintésének érdeme. A nap főeseménye az lett, hogy nem hozott élesztőt s most már se kenyeret nem lehet sütni, se kalácsot a kávéhoz, ha csak valaki be nem szalad delután a városba.

Pedig bizony hozott Tóth uram elég élesztőt. Az anyag, melyet elbeszélésével a leányfejekbe kevert, a legtitkosabb gondolataik közé, ott forrt, ott bugyborékolat és előre látható volt, hogy bizalmas közlésekre fog vezetni. Róza most már többet tudott, mintsem érdemes lett volna tovább titkolózni. Hiszen már látott, csak még nem jól. Igaz, hogy még csak botorkált, de már ott volt a kényes területen. Azonfelül Róza érdemeit is szerzett, hiszen kész-séges szövetségese lett Marinak és végre magáról az esetről is lehunyt a retentet ruhája. A borzalmas, csúf Patkó eloszlott a levegőben, mint a kőd, s maradt megint a csinos vadász.

A két leányszívnek okvetlenül meg kellett nyílnia egymás előtt. Mikor esténként levetkőztek fehér függönyös hálószobájukban, eloltották a gyertyát, és nem jött álom a szemükre.

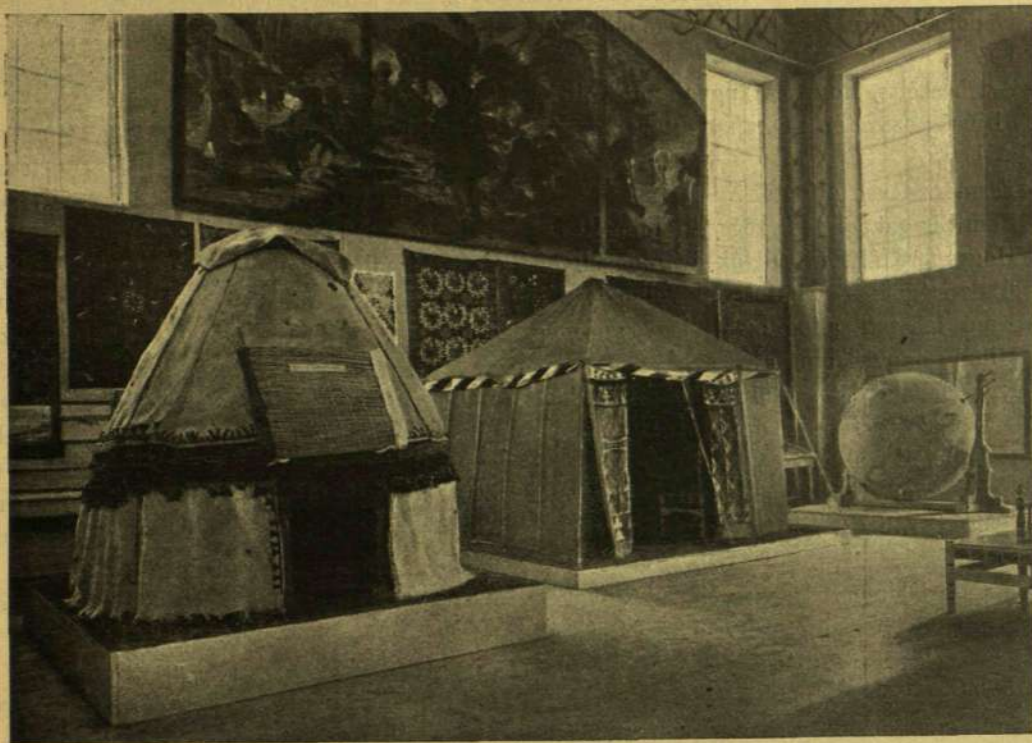
A nappali embert betakarja mosolygós, nyugodt, vagy gögös betanult szerepével és arczával a sötét fátyol, az éj, melyet gyöngén átfest az ablakon beszűrődő holdvilág bágyadt fénye, s mint héjából a csiga, kijön a külső emberből a belső ember és elbeszélget magával...
Hát bizony csak épen a helyes szót kell akkor eltalálni a másik léleknek a másik ágyban s két titkos világnak a nyiló kapuja csikorol meg.

— Alszol már, Mari?

— Nem, még nem.

— Arról gondolkozom, hogy ki lehetett az a te tánczosod. Van valami különös, valami titokzatos a dologban. Nekem legalább úgy látszik. Nem gondolod?

— De, de, — hagyja rá Mari, s magára húzza a paplant, hogy csak a szája, meg a szeme marad takaratlan, — noha kisült, hogy nem az volt, a kinek mondták, de hogy is lehetett volna az?
— Hogyan? Te tehát nem hitted Patkónak?

Magyar rokonság: Kirgiz sátor (Almássy György ajándéka), Bokharai sátor felszereléssel (gróf Zichy Jenő ajándéka).

— Soha! — felelte elhirtelenkedve. — Hiszen az lehetetlenség! Csak rá kell nézni.

— Vagyis azt akarod mondani, hogy becsületes kinézése volt?

— Valóban az volt.

— Hm. Szőke volt vagy barna?

— Barna, — úgy gondolom.

— Ej, csak gondold? Az ilyesmit minden leány tudja minden táncosáról és rendszerint csak azokat nem akarja tudni, a kik különösen megbüvöltek. Ez gyanús tünet. Erről ismerni meg a szerelmet.

Az ágynemű suszorgott odaát, jele, hogy Mari nyugtalanul mozdult meg erre a szóra.

— Talán nem minden leány egyforma, — jegyezte meg fojtott hangon.

— Na, na! Ebben a tekintetben mind egy bordában szótték.

— Vagyis hogy te is olyan vagy?

— Természetesen, szivecském. Nekem is van egy olyan alakom, a kinek az arca éjjel-nappal megjelenik előttem, örökké látom és mégis örökké szomjazom, hogy bár csak láthatnám.

— És nem tudod, milyen? — kérde Mari.

— Tudom, de valami megbénít, mikor másnak akarnám elmondani. Mintha azzal, hogy nem szólok róla, magamnak tartanám.

— No látod!

— Semmit se látok, mert előtted, tudd meg, nincs titkom. Kivált mióta azt hiszem, hogy te is titkolsz valakit. Az én alakom csinos fiú, nagy fekete szeme van, mint a bogár. Nos, a te táncosodnak milyen szeme volt?

— Fekete szeme.

— Az én alakomnak keskeny képe van, szép homloka, sűrű szőghaja.

— Ennek is az volt, — sóhajtá Mari.

— Ugyan eredj! Te csak rámondod.

— De igazán olyan volt. Úgy irtad le, mintha csak ismernéd.

— No látod, hogy tudod, s előttem mégis eltitkoltad volna, — hánytá szemére Róza.

(Folytatása következik.)

EGY MEGBUKOTT BÁLVÁNY.

— A trónjavesztett koreai császár. —

E hó tizenkilencedikén a japánok detronizálták *Ji-Höng-öt*, Korea császáriját. Megszegte azt a szerződést, a melyet az orosz-japán háború után a Mikádóval kötött. Követeket kül-

könyörgött bocsánatért, de a Mikádó nem kegyelmezett. *Ji-Höng-nek*, a ki negyvenhárom esztendeig volt Korea uralkodója, 1897-ig királya, azóta császára — távoznia kellett a trónról, a melyen ma már elsőszülött fia, *I-Tsak* ül, hogy korlátlan hatalommal legyen — engedelmessé szolgálja Japánnak.

Gróf *Vay Péter*, ki jelenleg Korában tartózkodik, korábbi időből is ismeriaz ottani viszonyokat. A kitünő szerző *Kelet császárai és császárságai* című gyönyörű könyvében rendkívül érdekesen írja le a suli élményeit és megfigyeléseit, a koreai udvart, a letett és új császárt, az akkor még trónörököszt. Ebből a könyvből közöljük a következő részleteket, a melyek nagyon jellemzők arra az óriási változásra is, a mely alig néhány esztendő alatt szolgásgággá súlyosított egy darab földi mindenhatóságot.

Korea uralkodója — írja a könyvében gróf *Vay Péter* — délután négy órakor fogadott. Személye szent, sérthetetlen, hatalma korlátlan. Kényura országának. Szabadon rendelkezik összes alattvalói felett.

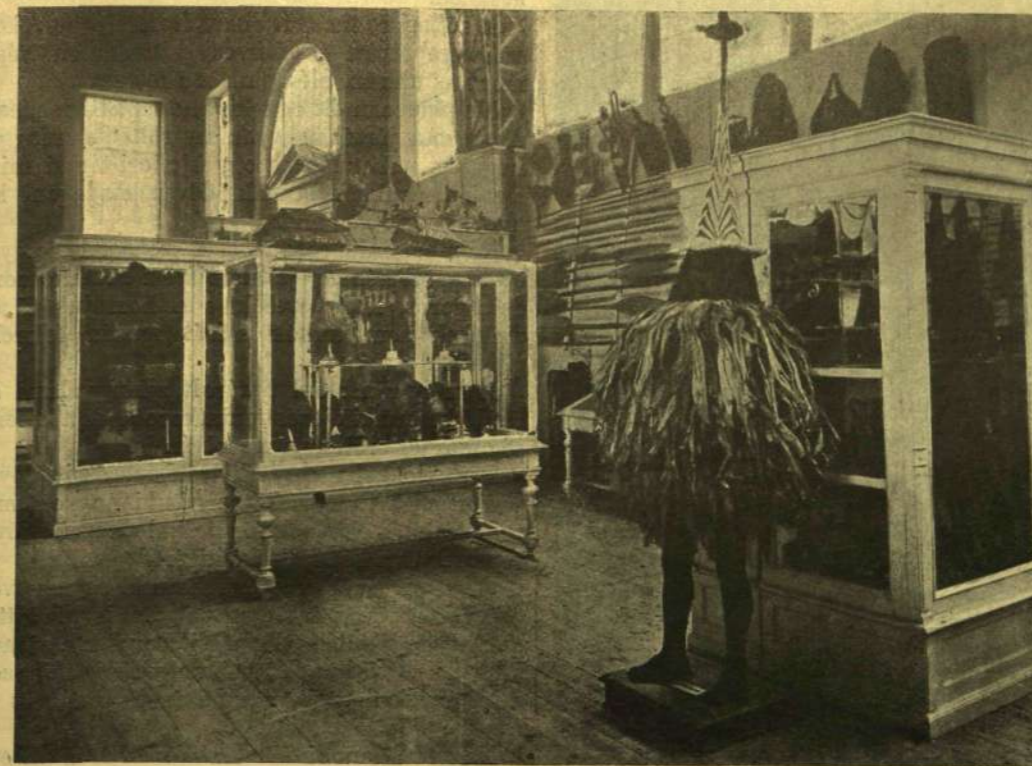
Császárnál több. Bálvány, kit népe tédre hajolva imád. Teste érinthetetlen. Még ha meghalt, akkor is. Holttestét csak a szemfedélbe burkolva emelhetik előirt szabályok szerint koporsójába.

Alakja láthatatlan. Tizenkét éves korától fogva a belső paloták szentélyéből alig távozik. Nemzeti ünnepek alkalmával, a midőn egyik vagy másik imaházba viszik, az utcáik, a hol

Japán csoport: Régi fegyverzetű pánzélos katona sisakkal. (A pánzél selyemre fűzött paplecekéből készült lakozva). A falon tokos dárdaik, mint katonai és polgári rang jelvényei. Nyílak, íjjak, díszfogverek.

A NÉPRAJZI MUZEUMBÓL.

Új-Britannia: Duk-duk táncos. (Festetics gróf gyűjtéséből.)

a menét áthalad, néptelenek. Minden kapu be van zárva. Az ablakokat friss rízspapírral ragasztják be. A lakosok a küszöbön térdelnek, és fejjökkel a földre vannak borulva.

A palota környéke is tiszteletben áll. Temegetés arra felé nem veheti irányát. Ki előtte elhalad, leszáll lováról vagy hordszékéről. Kapuján át csak saruit oldva léphet be.

Falai között csak egy férfi él. A császár. Kivüle csak felesége, ágyasai, és az eunuchok lakhatnak ott. Császári hercegek, miniszterek, tábornokok, mandarinok csak rövid időre, kihallgatásokra jöhetnek. Így él a világ legkorlátlanabb uralkodója.

Egy palota-szolga estefelé hozta a meghívást. A boríték nagy volt és veres. A cím arra volt írva, az udvari szokás szerint khinai betűkkel. A meghívó alakja levél volt.

Szebb, izlésebb udvari meghívót nem láttam. Fél három óra lehetett, mikor a hordszékekkel értem jöttem. A palota szemben van. De világrt sem lehetne másképen, mint négy embertől víve, másik négytől segítve odáig jutni. A fullajtár és kisok is elkerülhetetlenek. Távol-ság híján egy helyen toporzékolnak, hogy szolgálataikat ilyen módon jelképezzék.

A hordszék zöld. Gombja ezüst. Függenyei selymesek. Minden a pekingiek hű másolata.

Új Guinea: Unnapi álarcok. (Fenichel és Biró Lajos gyűjtése.)

Grönland: Eskimók. Bőr csolnak. Kutyasznák felszerelve. (A dán királyi kormány ajándéka.)

A NÉPRAJZI MUZEUMBÓL.

A császár az új palotában lakik. Az új palota története pár szóban a következő: Az udvari lázadás után a király (akkor még nem volt császár), elhatározta, hogy a régi palotáját elhagyja. A királyné meggyilkolása félték természetét valóságos rettegéssel töltötte el. Egy darabig az orosz követ házában reményelt biztonságos védelmet. Ott lakott majd két évig. Ezalatt fölépült az új palota a consulates-negyvedben, körülveve az európaiak házáitól.

Csönyább helyet egész Söulban alig lehetett volna találni. Mély kopár katlan. Se kilátás, se növényzet. Még csak friss levegője sincs. Ebben a sivatagban pár európai és kiváltképen amerikai vállalkozó tervezte a császári lakot. Innen magyarázható, hogy bejárata pajtaverőce. Fogadó csarnoka öntöttvas kiosk, szalonja — váróterem.

Érdekes jelenség, hogy a legtöbb izléssel bíró keleti népek is Európa legfertelmesebb gyártmányait szeretik.

A szoba közepén kerek asztal mellett foglaltunk helyet. Mindössze nyolczan. Consul, főudvarmester, egy kamarás, egy szárnység, egy palotatiszt és két tolmács.

A tiszték európai egyenruhákban voltak. A minta francia. Sötét posztó. Arany gombok és válldísz. A karon stíjtások jelzik a rangot.

Tollas eskó, lakkezipő, fehér keztü. A minta tagadhatatlanul jó. A kiállítás gazdag.

A szertartásmester világlátott ember. Volt Európában több ízben. Végre kiviláglik, hogy régi ismerősök vagyunk. 1897-ben Viktória királyné gyémántjubiläumán Koreát ő képviselte. Egy héten át mindennap együtt voltunk a Buckingham-palace termeiben.

E közben jentik, hogy ő felsége vár. A szertartás-mester megadja a jelt az indulásra. A keskeny szalonajtón méltósággal még a parányi koreaiaknak se sikerül kilépni. Az ajtó szűk folyosóra nyílik. A folyosó egyik fala deszka, beragasztva kékvirágos fehér tapétával. Csúnyábbat nem láttam. De a vállakozó épen azért küldte Ázsiába, mert Európában alig akadt volna arra vevő.

A folyosó udvarra szolgál. Körül kamrákat látok. Cseléd kalibák állanak. Istállók udvara rendesen csinosabb, bár tisztára van felsöpörve. A fal mellett fa járda vezet. Két vagy három deszka egymás mellett. Korlátképpen léczek vannak összeütve. A deszkapadlóra futószőnyeget terítették ez alkalomra. Szőnyegnél jobb szó a pokrócz.

Az udvarsarokba kapu van vágva. Mellette felszer. Ez a diszudvar bejárata. Nem különb az előbbinél. Még csak ki sincs kövezve. És a trónus elé, mint amott, sorban deszkajárdán járunk.

A csarnok nyitva. Közepén asztal, szemétsértő takaróval leterítve. Mögötte spanyol fal. A kettő közé szorítva áll az uralkodó. Ruházata nemzeti, sárga selyem brocard, kihimezve száz-féle jelvényekkel. Öve két jaspis, felfésült haján az elmaradhatlan lószőrkorona. A hatás festői lenne, sőt talán királyi is, ha a környezet nem tenné tönkre. De szőnyeg, padmaly, falak olyan izléstelenek, annyira nyomorultak, hogy tönkre silányítanak Sába királynéja öltözetét is, ha utazásai közben idáig vitorlázott volna.

A császár balján a trónörökös: köntöse vörös. Állnak mind a ketten. Nagyobb atyjánál. Alig harmincz éves, de aggastyánnak látszik. Alakja túlhízott. Arca duzzadt. Sápadt. Szemei üvegesek. Kifejezése merev.

A császár alapjában jól hat reám. Vonásai laposak ugyan, de arca nyájas és arc kifejezése jóakaró. Alakja törekeny. Alig hiszem, hogy bármikor képes lett volna erősebb felhevülésekre. Talán soha se gyűlölt és nem is szeretett. Tartózkodása a félnépszerűséggel határos. Régi koreai sárga díszruhát visel, melyet sokok kabalisztikus jel díszít. Dereka körül merev és fél bő nefrittel kirakott hivatalos övet hord. Olyan volt, mint egy rozoga hordót támogató vasabroncs, és a nyugati szem, a mely megszokta a testhez szoruló öveket, nagyon különös látványt talált.

Hazánk tisztelbeli képviselője, a ki már régen van Koreában és a ki nagy tudós, alig ért rá a szükséges bemutatást elmondani, a mikor a császár már megkezdte a társalgást. Nagyon érdekelt, hogy milyen úton jöttem, és a mikor meghallotta, hogy Szibirián át érkeztem, nem győzött eleget kérdezősködni. — Mikor indult el hazulról? — Mennyi ideig vándorolt? — Mi érdekelt a legjobban? — Hogy tetszik önnek Mandzsúria? — Mivel foglalkoznak az emberek? — Mire törekcsenek? — és így tovább. Édekelte őt Magyarország is és főleg a Nyugat mindenféle ügye és szokása.

Hegyes vidék a szülőföldje? — Földművelő nép lakja, mint itt? — Szép-e a főváros, és milyen a király palotája? Hallom, hogy ott fényes az udvari élet és sok a hintós díszfelvonulás. A mikor követeim visszatértek európai útjukról, nagyon érdekes részleteket mondtak el pompás városaikról, a jóllétról és számos értékes emléket és képet hoztak haza. *Fájdalom, már öreg vagyok, különben magam is elindulnék, hogy lássam mindazt, a miről annyit hallottam.*

Egyik kérdés a másikat érte, alg volt annyi időm, hogy feleljek rájuk. En természetesen, semmitsem kérdezhettem, hacsak nem közvetett úton, mert Korea szilárdan ragaszkodik ahhoz az etikethez, mely majdnem mindegyik udvarnál megvan, hogy tudniillik csak az uralkodó adhat a társalgásnak új irányt.

Különösen élénken érdekelte őt közeli árva-házunk, a hol csaknem kétszáz gyermek van, kik itt találtak menedéket a nyomor és a halál elől. Őrült, hogy egy kicsit többet hallott arról, a mi a palota kapuin kívül történik, hogy valamivel többet tud meg arról a jótékony munkásságról, mely a tulajdon országa javára kifejlődött.

Meglepő volt, hogy milyen éles figyelemmel követte magyarázataimat.

Szerette volna tudni, hogy mi a véleményem a koreaiak, főleg a koreai gyermekek és az iskoláinkban nevelődő jövő generáció felől. Őrültem, hogy ily módon alkalmam nyílt megelégedésemnek kifejezését adni, és elmondtam, hogy mennyire meglepett, a mikor a koreai gyermekeket dolgozni láttam és feleleteiket hallottam.

Közvetlenül a császár mellett állt a tónörökös, a ki alig több harmincz évesnél. Tülmagas és nehézkes férfi, egykedvű és lethargikus minden mozdulata. Nagyon csekély érdeklődést mutat minden iránt, a mi az udvari élet légkörén kívül esik, és aligha van hajlama új eszmék befogadására. Nős, de családja nincsen. Van azonban egy öccse, a ki mindenben merő ellentéte. *Arca derült, ő maga ügyes, mozgó és a palota nyomasztó légköre helyett inkább a távol országok friss levegőjét keresi. Jelenleg az Egyesült-Államokban tartózkodik, szorgalmasan dolgozik, tanul, tudást, tapasztalatokat gyűjt, elsajátítja a kormányzás*

JI-HÖNG, A TRÓNJÁTÓL MEGFOSZOTT KOREAI CSÁSZÁR.

művészetét, a mi, úgy lehet, és ő is ezt reméli, egykor még hasznára lehet neki és hazájának.

A kamarások és herczegek kísérik el hordászeikeinket, a mikor távozzom. Meg kell említenem, hogy valamennyien nagyon udvariasak és hogy szívesen állanak szolgálatomra mindenben, a miről azt hiszik, hogy hasznát vehetem. Végre elindulunk, a gyaloghintók a teherhordók vállain inganak. Elöl megy egy lovas. A követéségi szolgák meg a kisok őrséget képeznek. A mikor a palota előtt lévő nagy térre érünk, hullámzó ember-tömegre bukkanunk. Úgy hallok, a forradalmárok egy töredéke. A városban nagy az izgatottság. A mint tovább jutunk, mindenütt csoportokkal találkozunk.

Soul két pártra szakadt. Az egyik elkésere-dett ellensége Oroszországnak és Y.-Yung-Yk kiadatását és megbüntetését követeli, a kiből minden császári kegy és bizalom összpontosul ez idő szerint. A másik az orosz párt, a mely hatalmasan védi érdekeit a japánbarátok ellenében. Mert ki a Muszkát, ki a Nippont szolgálja. Az előbbi Japánnal rokonszenvez, — *de olyan párt, a mely saját országáért harcolna, küzdene függetlenségéért és megvédené szabadságát, még nem igen létezik.* Nagyon kevés eddig a koreai, a ki Koreáért lelkesül.

NYUGDIJBAN...

Elbeszélés.

Írta Zöldi Márton.

Mikor Gyulai Ede, az öreg színész nyugalomba vonult, kevés megtakarított pénze s igen csekély mennyiségű illúziója maradt. A nyugdíj is alig-alig volt elég, hogy az élet pozitív szükségleteit fedezze. Összesen négy száz korona...

Az egykori vándorszínész abban a vidéki városban telepedett le, a hol született s a hol apja valamikor bádogosmester volt.

A színészpályára valamikor szép, csengő hangja, s élőnyös külseje csábította. Szép, férfias alak volt, beszédes arcvonásokkal. Szó husz esztendőig játszott olvadozó, epedező szerelemeket.

Művészi kvalitása kevés volt. A hallgató nem hitte el neki azt a lobogó szenvedélyt, melyet ajka kifejezett. Mikor a szép, szabályos arczra a haladó kor mély gödröket vajt, s a festék azokat kiegyenlíteni már nem tudta, apaszínész lett. Így telt el az a negyven esztendő, melyet a színpadon töltött.

Szülővárosában, hová nyugalomba vonult, a honorációsorság szívesen megadta neki azt a tiszteletet, mely az öreg művészt megilleti. Nyájasan köszöntötték, s maga a polgármester sem mulasztotta el soha becses egészsége után tudakozódní.

A közjegyző egy lépéssel tovább ment tiszteletének kifejezésében. Jelentős lépéssel. Ellátta írásbeli munkával, melynek díjazása nagyon jól

esett a szűk viszonyokban élő nyugdíjas színésznek.

A külsejére most is sokat tartott, s ha fekete szalonkabátban és fényes czilinderben végig ment az utcán, elég daliásan festett.

Magányosan élt egy kis hónapos szobában. Az utcán jártában gyakran rohanta meg az irigység, mikor látta, hogy ifjúkori társai mind a saját házukban laktak. Olyik gazdagon, kényelemben...

Neki semmije sem volt. A szoba falán ugyan ott függött néhány jutalomjátéki babérokoszu, de a poros, fakó levelek, s a hozzájuk fűzött emlékek nem tudták szívét igazán felmelegíteni...

A mély ránczsal határolt ajkon valami állandó keserű kifejezés mutatkozott. Ez a keserűség átáradt erőtetett mosolyán is.

Panaszokkal nem terhelte ismerőseit. Olyan embernek kívánt mutatkozni, ki nagyon megvan elégedve életének forgásával s azzal a jövővel, melyet a hanyatló kor ígért.

De a mit erről mondott beszélt, az nem volt őszinte. Az öreg színész nagyon is bántották az élet apró kellemetlenségei. Borusnak, vigasztalannak látta az életet, ha egy hétig foltzótt cipőben kellett járnia, ha nem köthetett új nyakkendő.

Nagyobb gondok nem zaklatták. Még az emlékezet útján sem. Nyugodtan gondolt egykori rövid és csufosan végződött házasságára.

Még büszke amoroso korában egy kis naivát vett feleségül, Keszi Annát. Csak három esztendőig volt férje. A szerelmes színész, ki minden este hevült, dobogott s izzó szerelmet szavalt, otthon morózus, gyöngédten férj volt. Egyszer durva sértésekkel illette az asszonyt, jóformán minden ok nélkül. A csinos kis szőke asszony meglepő energiával válaszolt:

— Ha ilyen vagyok, miért nem válsz el tőlem? Én szívesen beleegyezem.

A szerelmes színész, ki a színpadon soha sem talált ellentállást, vérg sértette ez a megjegyzés. Hogy az ő felesége beleegyez az abba, hogy elváljon tőle... Ezt nem bírta elviselni büszsége... Egy hét múlva ott hagyta a feleségét s alig gondolt akkor s azóta arra, hogy gyermekük van, egy szép kis másfél éves fiú, a kis Andorka.

Azóta nem is látta feleségét s mikoron válopört indított ellene, az apja minden habozás nélkül belenyugodott abba, hogy a fiú állandóan az anyjánál maradjon.

Azóta csak annyit hallott egykori felesége felől, hogy férjhez ment egy jómódú aranyműveshez Erdélyben. Néhány vándorszínész újságot egyetmást róla, de minden, a mit hallott, hidegen hagyta...

Ennek az embernek nem volt egy mély érzése sem. Szeretete, haragja egyformán sekély, felszínes volt...

És mégis, mikor rászakadt a magános élet, mikor a másolási munkán kívül alig volt valami, a mi foglalkoztatta volna, a ládájában lévő arczképek közül egy alkalommal kikereszte egykori feleségének arczképét.

Önkénytelenül, automatikusan odahelyezte az éjjeli szekrényére s valami megindulás félet érzett, mikor tekintete az arczképre tévedt.

Kedvezett hiúságának, hogy láthatja annak a nőnek az arczképét, ki egykor annyira szerette. Néha valami olyasfélét is érzett, hogy jobb lett volna együtt maradni vele. Már tudni illik neki, az öreg színésznek... Most mind a kettőnek nyugdíja lenne, a miből jobban lehetne gazdálkodni... Azután egyéb tekintetek is. Nem volna kiszolgáltatva lakásadónje zsebbességének, szeszélyének...

De mindez csak futólag suhant át az agyán. Néha estig is ott állt az asztalnál s szépen, kaligrafikusan másolt a közjegyzőnek. Jóformán a színpadon sem tett egyebet, minthogy másolt sablonokat.

Ép egy hagyatéki leltárt fejezett be, mikor könnyű kopogás hallatszott az ajtón. Az öreg színész kíváncsian nézett hátra s csodálkozva látta, hogy egy teljesen ismeretlen arcz fiatal ember lép be. Ruhája, mely elegánsan feszült tagjaihoz, előkelő úri fiút sejtetett. Az egykori szerelmes színésznek éles tekintete volt megfigyelni a ruha finomságát, a kelme szoliditását. De a szép aranylánc sem kerülte el figyelmét.

— Miben állhatok szolgálatára? — kérdezte színpadias nyájassággal.

A pelyhes állú ifjú néhány pillanatig zavartan tekintett az öregre. Ajka kissé remegett, mielőtt kimondta volna:

— Uram, én az ön fia vagyok!

A zavar sokkal nagyobb mértékben az öreg színészt lepte meg. A jelenet szokatlansága egészen kizökkentette egyensúlyából.

Meg kellett fogódnia az asztalban.

— Hogy tetszett, kérem?

A nagy fiú kedvesen mosolygott.

— Úgy van, kérem, ön az én papám.

Az öreg igyekezett összeszedni magát.

— Megálljon, kérem, mielőtt fűzőtt mennék, nem lenne szíves megmondani, hogy tudja-e ki vagyok én?

— Hogyne, Gyulai Ede, én Gyulai Andor vagyok... A mamám...

— Az ön mamája, hol van az ön mamája?

E kérdésnél meglátszott, hogy a legnagyobb fokig izgalom kerítette hatalmába. A fiú, mint-hogy konkrét kérdésbe kapaszkodhatott, elfogulatlanabban hangon kezdett beszélni.

— A mama a szállóban van. Azért jöttünk, hogy önt meglátogassuk. Már két év óta készülünk erre a látogatásra. De nem tudtuk, hogy hol van? A mama...

— Hogy van a mama? — kérdezte az öreg színész mohón.

— Köszönöm, most már jól.

— Talán beteg volt?

— Nem, hála Istennek, de most harmadéve, hogy özvegy lett.

— Özvegy? Az lehetetlen! — kiáltotta az öreg színész olyan hangon, mint a ki valami érthetetlen dolgot hall.

— De igen. A mostoha apám szegény meghalt. Nagyon sokáig volt beteg. Sokat szenvedett.

— Oh, a szegény...

— A mama azt akarta, hogy ismerjem meg az én apámat, a kiről annyi szépet, jót hallottam...

— Szépet, jót... Kérem, kérem... és kitől?

— Nos hát a mamától...

Az öreg színész összerázkódott.

— A mamától? — kiáltotta, — az lehetetlen, ön talán téved... Igen, kétségtelenül téved... Az ön kedves mamája... hiszen nem mondom... de várjon... látja nem is tudom gondolataimat rendezni... Mindez oly meglepő... mintha álom volna... Hogy is tetszett mondani? A mamája, az az ő nagysága, itt van a városban?

— Igen a szállóban, s nagyon óhajt önnel találkozni...

— Velem? Én velem?

— Természetesen, hisz azért jöttünk le Erdélyből.

— Azért? Az érdekes... És mégis lehetetlen, hogy elmenjek, az ön mamája engemet gyűlöli...

— Dehogyan... ellenkezőleg...

— Hogy mondta? Ellenkezőleg?

— Persze... szereti, tiszteli... Ennél semmi sem bizonyosabb... Majd hallani fogja...

— Hallani? Lehet... meglehet... elvégre... Aztán zavartan, félnékn fiára emelte tekintetét...

— És maga, azaz te?

— Szeretem!

A színész megilletődve állott. Ez a szó: «szeretem», egész lelkét átmelegítette. Mintha újra más embert formált volna belőle... Pedig hányszor hallotta, hányszor suttogta, rebegte, deklamáta azt a szót: szeretem... De az más volt, egészen más...

EGÉSZ AZ ÉJSZAKAI POLUSIG.

— Wellman. —

Juliusban fent a sarkvidéken is nyár van. Az ég tetején minden huszonnégy órában megteszi körútját a nap, és nem nyugszik le este. Hónapokig tart a fényes nappal, az éjszakai sarkon teljes féleztendőség. Ha nem borítja el a kód vagy felhő az eget, a levegő tele van csodás tüneményekkel. Jégesillogás kápráztatja el a szemet és a mennyboltozaton meg lehet látni, — mint valami térképben, — hogy harmincz-negyven kilométernyi kerületben hol van jég és hol van nyílt vizek. Majd a fénytörés csodálatos játékaik ejtik zavarba és ámulatba a sarkvidék vándorát. A jég szárazföldnek látszik, a szárazföld nyílt tengernek. Most összebújnak a jég-

AZ ÚJ KOREAI CSÁSZÁR ÖCSÖGE.

hegyek, majd meg végtelenné és simának látszik a jégmező. Távoli hajók ködfátyolképei tűnnek fel a levegőben, a jégön úszva, vagy árboezukkal lefelé. A sarkvidék déliárbja ez, csodásabb és változatosabb, mint a szomjuságtól epedő nagy fölvid vizárt mutató tündérképe. Most eső zuhog, vagy hó esik. A nap elbujik a felhők mögé s hirtelen, átmenet nélkül beáll a téli fagy s az úszó jégmezők hirtelen szörnyű jégsivataggá szorulnak össze. De ha kisüt a nap, egyszerre felvirrad ismét a sarkvidéki nyár bűbajos időszaka. Néhanapján kód borítja el a tájat, alacsonyban elterülő kód s az árboezukosárban fekvő matröz előtt megjelenik a kód-szivárvány. Lát több szivárványos udvart, melynek középe van. Néha négyet, ötöt is, s az udvarok középpontjában megpillantja a saját képének árnyékát is.

Az éjszakai Spitzbergák tájékán egy léghajós láthatja most repülő alkotmányának kosarában ülő szilhnettjét az éjszakai repülő körében, mely ragyogó fényével glóriát von a léghajó és a léghajós árnyéka körül.

Az amerikai Wellman ez a léghajós. Junius eleje óta van fenn a Spitzbergákon és gyakori repülő-próbákkal készül nagy útjára, melynek programja: léghajón fel egészen az éjszakai polusig.

A tíz év előtt eltűnt Andréé példája tüzei kétségtelenül ezt a merész vállalkozót. Vajon számot vet-e magával az is, miként a norvég léghajós tíz évvel ezelőtt, hogy sok valószínűség szerint a halál útjára indul? Aligha. A boldogtalan Andréé, és társai a Sas léghajó kosarában: Strindberg Nils és Fränkel Kund, örökre eltűntek az éjszakai jégmezők végtelenségében, mint félszázad évvel ezelőtt hajós-

népével együtt a legbátrabb és legnagyobb sarkvidéki utazók egyike: John Franklin. Tizen-négy évig keresték a sarkvidék szorosai és ismeretlen szigetei közt az eltűnt Franklin-expedíciót, míg az éjszakamerikai jegestenger Vilmos-szigetén megtalálták a bátrak csontjait és feljegyzéseit. A Sas roncsait talán nem lelik meg soha.

Saját szerű, de logikus rendelkezése a sorsnak, hogy a polus rejtelmének elszánt keresője gyanánt az ideális törekvésekkel szaturált norvég léghajós után a gyakorlatias Amerika szülte jelentkezik. Azt mondják, és joggal, hogy az éjszakai sark elérése vagy megközelítése tisztán ideális cél, mely a tudományt jelentékenyen megalapozhat, de a gyakorlatias Amerika a mi a tudományt a nagy angol, dán és amerikai felfedezések után mélyebben érdekelte: el van érve 1831 óta, midőn az angol Ross Boothia földjén, az éjszakamerikai jégmezők közt felfedezte és megállapította az éjszakai mágnesi sark hollétét. De az emberiség egyik legnemesebb tulajdona mégis mindig csak az idealizmus volt s az idealizmus lát-szólag hasznot nem hajtó céljai vitték előre mindig a művelődést, az emberiség gyakorlati haladása pedig ösödök óta mindig az igaz művelődés taláiban fogant.

Wellman két sikertelen sarki expedíciója után vállalkozik most a legnagyobbra: hogy elérje azt, a mit Andréé el nem érhetett. Sőt céljaiban még továbbra megy mint Andréé: bevallja, hogy utazásának nem az a célja, hogy léghajóján átrepüljön a föld gömbösisá-jának valamely részén — a hova a légáramlatok szeszélye visz, — hanem az, hogy átkeljen a földnek azon a pontosan körülírt mathe-

TITTONI ÉS AERENTHAL KÜLÜGYMINISZTER DESIÓBAN.

matikai pontján, melynek Éjszaki Sark a neve. Ehhez képest az volt minden törekvése, hogy kipótolja és kikészítse Andree vállalkozásának minden csorbáját és hiányosságát. Andree léghajója a szelek tehetetlen jétéka volt. Az ő léghajója: az *Amerika* — kormányozható léghajó. O maga legalább annak mondja.

Az *Amerika* hatalmas, hosszúság alakú léghajó. Ballonjának hossza 184 láb, legnagyobb szélességének átmérője 52 láb, köbtartalma 265,000 köb láb. Csak Zeppelin léghajója nagyobb nála. Teherbírása 97 és fél méter-mázsá. Élelmet annyit vehet fel, hogy a csónakján levő 10—12 férfi és 12 sarkvidéki kutya bőségesen élhet belőle tíz hónapig. A léghajó két oldalán két hatalmas, tizenegy láb átmérőjű csavarszárnyat forgat perczenkint 380-szoros körforgással a hetven lóerejű motor, melyet a

hajón beraktározott petroleum és a gömb gáz-főlélege lát el bőséges hajtóerővel. Kilencszáz négyszögláb nagyságú kormánylapát ad irányt a léghajó hátsó végén a gázóval hajtott levegő-beli alkotmányának. Ámbár napokig vagy hetekig tartó légi utazással a kietlen sarkvidéki tájakon eddig egyáltalán nem tettek próbát, Wellman kijelenti, hogy képes lesz léghajójával megtenni kétszer akkora utat is, mint a mely a Spitzbergáktól a pólushoz és a pólustól vissza a Spitzbergákig visz.

— Fel vagyunk készülve — így szól Wellman két hónappal ezelőtt a londoni Reuter-ügynökség tudósítójának, — minden bekövetkező eshetőségre. Ha léghajóm megtagadná a szolgálatot a póluson vagy a pólus közelében, leszállhatunk a jégmezőre s a magunkkal vitt kitűnő anyagból felvert kényelmes sátrunkban

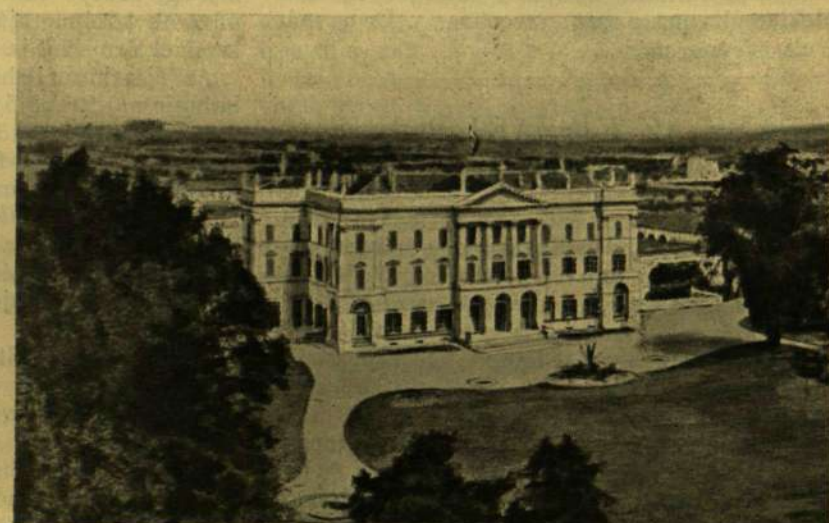
tölthetjük el a telet a póluson vagy közelében és számokon térünk vissza a következő esztendőben. Hozzá tehetem, hogy számítva az eshetőségekre, tizenkét sarkvidéki kutyát, szánokat és kis csónakokat is viszünk magunkkal. De reméljük és hisszük, hogy nem lesz reá okunk, hogy e menedékhez folyamodjunk, s hogy léghajónk, az *Amerika*, elvisz bennünket a pólusra és vissza is szállít bennünket. Azt hiszem, hogy utunk a pólusig tíz vagy húsz napig tart el. Ha elérjük a pólust, utunkat abban az irányban folytatjuk tovább, mely a legkisebb ellenállást fejt ki ellenünkben. A különböző kormányok és földrajzi társaságok elláttak bennünket a sarkvidék legújabb térképeivel és vázlatával s nekünk tökéletesen mindegy lesz, hogy elérve a pólust, Alaskának, Szibériának vagy Grönlandnak térünk-e vissza utunkról. Senki a mi kísérletünk nagy nehézségeit tisztábban nem látja, mint jómagam, de a kilitás, nézetem szerint, megérdemli reá fordított fáradságunkat s ha balul üt ki a kísérletünk, az sem fog szegényünkre válni.

Wellman feltevése szerint a július huszadika és augusztus tizedike közé eső időszak lesz a legalkalmasabb az *Amerika* felszállására, de ha úgy hozza a szükség, felszáll még augusztus huszadikáig is. Léghajójában, melynek ballonja a legtartósabb és az időbeli várható viszontagságoknak legjobban ellenálló anyagokból: selyem, gummi, pamut, gummi, pamut és gummi, tehát összesen hat rétegből van összealkotva, feltétlenül megbízik. De mások, nem kevésbé gyakorlati emberek, kétséggel fogadják optimizmusát. Így például az amerikai Anthony Fiala (alighanem leszármazottja Fiala Nepomuk János ezredesnek, Bem volt hadsegédének, ki Bem halála után Aleppóból San-Franciskóba vándorolt s hadmérnökkari ezredes lett az Unió hadseregében) mindenen fölött hibáztatja, hogy új szerkezetű léghajóját nem próbálta ki előzetesen az európai vagy ázsiai szárazföldnek a sarkvidéknél jóval kedvezőbb feltételei közt. Azt mondja Fiala, hogy Wellman nem vetett eléggé számot a sarkvidéki szigetek viharos légáramlataival, hirtelen hőváltozásaival, melyek rendkívül veszélyes járhatnak a léghajóra nézve. A gáz hirtelen összehúzódását könnyen követheti nyomon a lezuhanás, vagy a néha minden átmenet nélkül 55 Fahrenheit-fokra emelkedő hőség következtében való kiterjedését a ballon szétrobbanása. Nem kisebb veszedelemmel fenyegetheti a léghajót a sarkvidéki nyár jéglerakódása, mely súlyos páncélt vonhat az egész ballonnra s röptének hirtelen végét vetheti. És van még egy figyelmen kívül nem hagyható nehézség is: az, hogy ritka léghajó tarthatja magát tovább a levegőben harminczhat óránál. Mindenesetre helyes óvatosság Wellmantól, — úgymond Fiala, — hogy kutyákat, szánokat és más czélszerű felszerelést is visz magával; mert ha kénytelen lesz felszállásának helyétől néhány száz mértföldnyire leszállni, meg lesz számára adva a mód, hogy visszafordulhasson és elkerülhesse azt a sorsot, mely a boldogtalan Andree nek és társainak osztályrészül jutott.

Ily jóslatok kísérik útjára a merész léghajóst. A világ azonban bizakodva érdeklődik vállalkozása iránt s kívánja számára a bátrak egyedüli jutalmát és igazolását: a sikert. B. M.

DESIÓ.

TITTONI VILLÁJA DESIÓBAN.

A HÉTRŐL.

Versengés — a levegőben. Szétröpül Páris városából az egész világra a hír, hogy a francia köztársaság nemzeti ünnepének napjára a modern világ legizgatottabb ábrándja valóra vált. A kormányozható léghajót föltalálták. Négyszázezer ember látta, a mint Lebaudy repülő-gépe, a *Patrie* megjelent a levegőben és szabatos, biztos, engedelmes fordulatokkal demonstrálta, hogy az emberi elme hatalmába vette az anyai ideig meddően ostromolt leg-higabb elementumot. Négyszázezer ember látta, és pedig négyszázezer laikus, a ki csak az *eredmény* szavát érti, tehát tanának elfogulatlan és megbízható. És a kísérlet nemcsak jól sikerült, de jól is végződött. A léghajó nem zuhant le se a boulognei erdő fáira, se a Notre-Dame tornyára. S ime, alig jön meg a párisi hír, száguld a nyomában a berlini hír is: nemcsak a francziák találták föl a kormányozható léghajót, föltalálták a németek is. Sőt a németek tovább mentek. Ők föltalálták azt az ágyut is, a

ARATÁS. — Szentmiklósy Zoltán rajza.

melyikkel a léghajót egész biztossággal lehet puffantani. A kormányozható léghajó mellé a léghajónál is kormányozhatóbb ágyúgolyót. Csakugyan igaz-e, hogy a nagy probléma már meg lenne oldva: majd kiderül. Az emberek a kormányozható léghajó föltalálásának hírével szemben már meglehetősen szkeptikusak. A mi nem is csoda, mert hiszen maga a derék Zeppelin gróf is legalább ötször találta föl, a szorgalmas és vakmerő braziliai, Santos Dumont meg még többször, de az egyik a bádeni tóba repült vele, a másik a torony párkányára. De bármint legyen is a dolog, abból, a mi a párisi és a berlini táviratok lelkéből kiárad, nagy okunk van remélni, hogy valamelyik hír egyszer mégis csak igaz lesz. Mert látni való immár, hogy a repülő-gépek kázanját egy igen hatalmas elem: a rivalizáló nemzetek becsúgya fűti. Ez az elem pedig már sok csodát produkált. Talán megfogja alkotni ezt a mohón keresett csodát is. Az se baj, ha e becsúgy indítékai nem is egészen eszményiek. Ha egymás ellen tervezik is, az eredmény az egész világ javára való. Az ellentétek elmúlnak, a hason pedig örök időkre megmarad.

valna azt is, hogy kezét csokoljon Ito márkának, csak ne vegyék el tőle az ő régi, kedves játékszerét: a koronát. Csak hagyják meg császárnak. A közönséges ember lelke elborulva áll meg e sajtáságos jelenség előtt. Mi az, a mihez ez az öreg gyermek megalázó szívóssággal ragaszkodott? Mit ér az a császári korona, a mit egy idegen hatalom kegyelemből hagyna meg a fején, hogy kedve egy újabb változásánál boszusan üsse le róla? Az életéért rimánkodhatik sirva egy elítelt, de hogyan lehet sirva rimánkodni egy — császárságrért? Egy császári koronáért nem sirni szoktak, hanem verekedni, vérben gázolni és ha könnyet is ontanak érte, ez a más százezrek és milliók könyve. Valóban még soha se élt szerényebb császár és soha se élt ember, a ki egy császári koronát kevesebbre becsült volna, mint a ravasz és naiv, vakmerő és gyáva öreg Ji-Höng. Ezt a koronát mérhetetlenül többre becsülték nála, a ki zokogva siratja, azok, a kik kegyelem nélkül elvették tőle.

Czigányok. Kétféle czigány van. Az egyik fajta született — poéta, a másik született — gaz-

ember. Hasonlóság csak annyi van a kettő között — a bőrük sötétségén kívül — hogy egyik se tud mássá lenni, más mesterséghez tanulni, mint a minék és a mire született. Az egyik csupa lira, másik csupa vad, kegyetlen és borzalmas romantika. A muzikus czigány, az úgynevezett magyar czigány, ha kevés számú is, de okvetlenül erős hullámzású érzelmi életet kell, hogy éljen, mert érzés nélkül nincs muzika. Már pedig ez a czigány csupa muzika. A másik fajtanak, az oláh-czigánynak semmi köze se érzéshez, se muzikához. Emberi voltát csak a figurája mutatja, különben egész belső világa tagadja, hogy ember lenne. Az az első fajta czigány szelidebb erkölcsű, de azért szó sincs róla, hogy valami nagy áldása lenne a társadalomnak. Szép a czigányzene, de bizonyos, hogy nagyobb honoráriumot semmiféle művészi gyönyörűségért nem fizetett a magyar nemzet, mint ezért. Annyi dominiumot hegedültek itt el az évszázadok folyamán, hogy egy jókora ország telnek ki belőlük. De most a másik czigány az aktuális. A vad, a kegyetlen, a bűnből

élő. Följegyezték erről a fajtról, hogy csak egy mesterségre és egy hivatalra van erendő képessége. A mesterség az üstervés, a hivatal a hóhérság. Ezt az utóbbit jobban szereti. Minden megrendülés nélkül tud ölni és neki mindegy: csirkének vágja-e el a nyakát, vagy embernek. Most alig pár órányira a fővárostól koncentáltak föl egy egész családot az oláh-czigányok, a megretent és főláborodott társadalom hangos szóval követeli, hogy vagyona és élete biztosságát szabadítsák meg ettől a sompolygó veszedelemtől. A követelés jogosságát vitatni nem lehet. Ezzel a fajtával végezni kell. Egy olyan elemnek, a melynek a foglalkozása a bűn, nem lehet maradása semmiféle erkölcsi alapon rendezett társadalom földjén.

A branyicskai merénylet. Ez az anekdóta a közelmúlt időből való. Egy úr újságot olvas a kávéházban és egyszerre odaszól a másikhoz: — Borzasztó dolog. Amerikában merényletet követtek el egy gyorsvonat ellen!

— Lehetetlen — felelé a másik. — Teljesen lehetetlen.

— De hogy mondhatja, hogy lehetetlen, mikor itt van róla a tudósítás?

A mire a másik nyugodtan adja meg a választ.

— Mégse igaz. Amerikában nem követhetnek el merényletet a gyorsvonat ellen, mert ott egy — orosz nagyherceg se utazik.

Pedig, hogy az ilyen merényletnek nem okvetlenül szükséges egy orosz nagyherceg, arról mi is kaptunk most szomorú és megdöbbentő bizonyosságot. A branyieskai Maros-hidat gonosz kezek föl akarták robbantani éppen akkor, a mikor egy gyorsvonat keresztül robogott rajta. A merénylet egészen oroszosan készült: pokolgéppel, dinamittal. Irgalmas csak a Gondviselés volt, a mely nem engedte, hogy a gonoszok munkája sikerüljön. De a megriadt lelkek szorongva keresik: honnan szállt a gonosz szándék oda a hunyadmezei zöld hegyek közé, a szelid futási Maros hátára? Megszólt a gyanú, hogy e bűn tettese a nemzetiségi igazság, a főbujtatók oláh parasztok izzó indulata. Ezek a parasztok állítólag régóta hirdették, hogy el kell pusztítani a hidat, nehogy a magyar katonák átjöhessenek rajta. Mi félni valójuk volt nekik a magyar katonáktól? Mivel ijeszgethették vajon e hiszékeny népet? . . . Mindenesetre jellemző, hogy e gyanúnak oka volt fölmerülni és szörnyű lenne, ha bebizonnyul, hogy nem is alaplatlanul. A nemzetiségi vidékekről már régebben hallatszanak panaszos hangok, hogy rendszeres rágalmazása folyik ott a magyarságnak és rendszeres vadítása a tudatlan népek hol biztatással, hol ijesztgetéssel. Irtozatos dolog lenne, ha kiderülne, hogy e vadítás hatása már eljutott — a dinamitig. Allah kezei hosszúak, mondja a török példaszó: e bűn megtorlásának a kezei is elég hosszúak kell, hogy legyenek, mert el kell érniük az igazi tettesekig.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

XVII.

Mihály levelet ír.

Hát erős nap volt az, melyen a vallató Nureddin szultán a tayháni rabok felett törvényt tartott, — utána ispotály lett az Ak-Mirza veréből és nyolcz hétig bizony se élt, se halt ebben a veremben szegény Tholdalagi Mihály. Mivelhogy a kínzások folyamán nagyszerezték főembernek bizonyult s maga a hájas trónörökös tartott rá igényt, nagy gondját viselték neki a tatárok, s a bakese-szeráji selyemszínortól félve, válogatott esodadoktorokkal kuralatták. Miután e doktorok azonban inkább a benne lakó gonosz szellemeket, a *dsin*-eket üzték belőle, semmint retentő sebeit gyógyították, a lázzal küzdő ember egyre rosszabb lett s december elejére bizony majd kiadta a lelkét. Nagyon megijedt ekkor Ak-Mirza s nyakában érezvén már a Nureddin selyemszínortját, kétségbeesésében kivitette Mihályt a szabad levegőre. Ez használt, a krimi december friss szellője megfordította a nyavalyáját. Tholdalagi magához tért; a veremben töltött sötét hetek után végre eszmélni kezdett s holtra bágadtan nézett körül. A pokróczba csavart társakkal együtt ott feküdtek azon a tanya feletti gazon, köveces dombon, mely két hónappal azelőtt a kinzók helyük volt. Még állott a bitók közül egynehány . . . De nem nézték ők ezeket — gyelekként sirva, állati gyönyörrel sűtkéreztek a felettük járó nap derűjében. Nagy álmélkodva tekintettek egymásra.

— Hát élünk még? — motyogta Mihály, — fiam, Szombath Ferkó! . . . te is Vayda Miklós, te is Szüts György . . . kegyelmed is Putnok Zsiga bátyám.

— Jaj, édes öcsém, — nyögött az öreg

Zsiga, — bizony a másvilágról jövünk mi vissza!

— Mégis csak van Isten az égben, — fohász-kodott Szombath Ferkó.

Aztán a visszatérő öntudat lassúságával töprengtek: mikor is volt az a retentő nap? Hol is voltak eddig? Jaj, a sebek! A növekvő életerővel persze fájni kezdtek ezek is. Szombath Ferkó a szíjjá hasított hátáért jajongott, öreg Putnok a kiszakadt ágyékát tapogatta s Mihály is ezer kint érzett minden tagjában. Kiváncsian kezdte vizsgálni magát: törött borda, pörkölt láb és zúzott jobb kéz, — ime, ezek álltak nyavalyáinak lajstromán. De hát ördög törődjek e hegedő, csúf sebekkel, fő az, hogy élnek és ha Isten segít, meglátják még szép Erdélyországot. Ki-ki haza gondolt.

— Szerelmes szívem te, hűséges Margitóm! — merengett Mihály.

— Hej, mi minden történhetik most ottan, — töprengtet Szombath Ferkó, — csak egy perczetre beláthatnék a koronkai kastélyba! Biz Isten, belelátok én . . .

— No mit látsz benne, Ferkó?

— Fehér szobában ringó bölcset, abban is kis fiút.

— Az én fiam! . . . Beszélj csak, szolgálom, mondd tovább.

Szombath Ferkó elbágyadva húnyta be a szemét:

— De . . . mintha feketében ülne mellette a kisebbik asszonyunk. Sir . . .

Mihály elképedve tápaszkodott fel:

— Feketében van az én Margitóm? De hát ugyan kit gyászolna, — tán csak nem engemet?

Szörnyű nyughatatlanság vett erőt rajta. Oh, hogy lelke nem szabadulhat ettől a rom-testtől, hogy messzire elszállva, kopogtathatna most azon a koronkai ablakon: «szívem, ne gyászolj, ne higgyed, — élek, élek! . . .» Ám ép e perczben lépett oda hozzájuk a rabtartó Ak-Mirza. Nem a régi zsarnok volt ő már; igen ildomosan bánt a felséges Nureddin foglyával:

— No, mikor irsz már haza, Tholdalagi Mihály?

Az ifjú tehetetlen dühvel emelte fel véres rongyokba burkolt jobbát:

— Hiszen csak birnam ezt a nyomorult kezemet!

— Hja, pedig bizony a magad körmivel kell irnod azt a levelet.

Hát várni kellett. Hosszú napokig feküdtek ők még ott kint a szabadban, míg a verőfény visszaadta ereiket s behegesztette végre nehéz sebeit. Sok mindent láttak ezalatt ispotályuk dombtetéjéről. Látták a reménytelenül szegény rabok árverelését a szomszéd utcasarkon, — e szerencsétleneket, főleg az ifjút a sztambuli emukh-vásárra szánták. De látták aztán a még szerencsétlenebb szökevények visszahozatalát és retentő büntetését. Boldog volt az, a ki kinoztatással menekült, de pl. Csontost, ki gyalog, s Vadassyt, ki tatár lovon szökött meg, ott fejezték le a szomszéd udvarban. Kivégzés előtt a hóhér — intő példán — sorra jártatta szegényeket a többi rab előtt. Mily kétségbeesetten tapadtak volna honfitársaikhoz, mentésért hogy könyörögtek! . . . Persze tovább hajtották őket. Mihályék keseredetten húnyták be a szemüket s csak a két fejzecsapás elhangzása után tekintettek fel újra. Ak-Mirza ült mellettük a földön és fenyegető újjal oktatta őket:

— Hát bizony nem bátorságos a szökés; tanuljátok meg, hogy rajtunk ugyan ki nem foghattok. A váltásdíj megküldetésében is úgy

szorgalmaskodjatok, hogy bennünket csak a magatok kárán tettehettek lóvá. Azt már tudjátok, hogy rabváltó helylyé a moldvai Jászvásár van kijelölve . . .

— Gyászvásár az! — morogta közbe öreg Putnok.

— No hát ha mi rokonaitok értesítése alapján titeket oda kiviszünk, de a pénz a mondott napra be nem érkezik, akkor jaj lesz nektek! Orr- és fülmettszéllel ti bűnhődötök rokonaitok hanyagságáért. Láttátok-e azokat a mostan visszaérkezett rabtársakat? — úgy ne járjatok!

A magyarok elgondolkoztak. Az a temérdek sarcz! Hogyan ejtsék ők módját annak?

— Majd kitanitalak én titeket erre is, — magyarázta tovább Ak-Mirza mosolygva, — és pedig jobban akármelyik erdélyi fiskálisnál. Először is tegyetek le a fegyverváltásról. Hiába ajánltok magatokért akár ezer kardot, vagy ötszáz puskát, érvénytelen az, és pedig nem a mi, hanem a ti 1565-iki régi törvényetek szerint. Erdélyből fegyvert kivinni nem szabad, — megbűntetnek érte. Tudjuk mi ezt jól! Már most a mi magat a pénzsarozot illeti, ott is felette vigyázatok. Sok olyan számar akad közöttetek, a ki csak évi jövedelmét szánja a váltásdíjra és semminthogy jószágát eladja, inkább éveik kész itt maradni a nyakunkon. Na hát csak annyit mondok, majd pokollá teszszük mi az ő rabéletüket! Igenis, adassátok el jószágaitokat, de csak óvatosan. Ne adjátok irásos beleegyezéseket az eladás-hoz, mert ez esetben e jószág az ősiség felfüggesztésével örökre a vevő kezén marad, — ha ellenben az asszony vagy a rokonok maguktól adják el rabváltásra a földeteket, akkor szabadulástok után visszaválthatjátok azt. Így rendel a erdélyi Compilata Constitutio. Látjátok, jó apátok nektek Ak-Mirza, hogy gondotokat viseli!

— Az ám, — dörmögtek Mihályék, — szeretünk is, mint kecske a kést.

A tatár csak folytatta atyai tanácsait:

— Hja, a szép fehér pénz még a fekete életet is fehérré teszi! Csak rajtatok áll, hogy mentől hamarabb szabaduljatok innen. És csak a ti javatokra szolgál az is, ha mi itt olykor megkínzunk kicsit, mert akkor keserves leveleket irtok haza s a rokonok aggódván, annál hamarabb küldik a sarczot.

— Hej, — sóhajtott Vayda, — hiszen csak lehetne kis szaporajka a dolognak!

— Ez is csak töletek függ, ajánlta Ak-Mirza, — lám, egyik szomszédos atyámfiánál, San-Mirzánál van tizenhat rab, vegyetek példát róluk, ők mit csináltak. Itt a czédula, olvassátok . . .

Tholdalagi kezébe vette és olvasta:

— Nikodin László, Besseney János, Kálnágy Pál, Domokos Péter, Székely András, Szilassy János . . .

— És a többi . . . — folytatta a tatár, — szóval ezek tizenhároman megbízták a többi három rabtársukat, ú. m. Fejérváry Mojzest, Pávai Vajna Gáspárt és Konti Jánost, hogy rabtartójuk engedelmével hazamenvén Erdélybe, úgy a maguk, mint társaik váltásdíjját személyesen szorgalmazták. Ép tegnapelőtt utaztak el. A ti Mózes prófétátnak őt könyvében írott átokra fogadták, hogy négy hónap múlva bizony megjönnek.

— És ha nem jönnének meg?

— Akkor jaj leszzen a többi tizenháromnak! Mert ezek kezesek érettek s felelnek a sarczukért. Lám, így tegyetek ti is, — okos emberek ezek . . .

Öreg Putnok Zsiga a fejét rázta:

— Majd megválik, hogy okos-e? Ösmerem én azt a Vinczen lakó Fejérváry Mojzest! . . .

Ilyen traktákkal és diskurzusokkal teltek a napok. Egy reggelen végre Mihály már felülhetett s nagy keservesen maga göngyölt le jobbkézéről a véres rongyokat. Borzasztó volt az a hegekkel teli, gémberedett kéz, — no de tán már mégis kalamust szoríthatott a zúzott újjak közé. Fájtak ezek a kísérletek, ám Mihály hazagondolt a koronkai fehér szobára, a kis bölcse, s egyszerre úgy tetszett neki, Margit szírogtatja a kezét s e szerelmes érintésre szűnnek a kínjai. Maga Ak-Mirza hozta neki a pennát, meg a finom török papirost. Az ifjú bágyadtan támasztotta meg hátát az egyik bitónak, — ép azon szenvedett volt ki szegény Szabó Gazsi, a Fejedelem Bolondja, — s ákambak betükkel elkezdte nagy keservesen:

«Az kit Felséges Úristen áldjon mind a két kezével, az én szerelmes jó Feleségemnek, Tholdalagi Mihályénak Koronkán, az maga kezéhez, senkinek se másnak.

Sok kinnal nyomorodott rabb állapotom szerent való szerelmes szolgáltatomat ayánlom néked drága Szívem, nékem egyetlen Reménységem, az kire gyötrelmes éjszakákon annyit gondolok, és kit mindennél jobban szeretek, szegény hű feleségem! Az Mindenható büntetéséből mit szenvedek, ki nem tudom én azt mondani, tíz hetek óta se élek se halok itt krimi Tayhán faluban; az rabb sarcoztatásánál 65,000 aranyat csikart az eb tatár rajtam, hárman holtunk meg, magamnak az bordám, vállom törött, lábam pörköltetétek, de főként az jobb kezem zúzaték, az melyért pennát még allig foghatok. De azért ne higgyed, ha holt híremet költik, élek, szívem, élek, még álmomban is mindégig azt kiáltom neked: élek! Él az szegény Szombath nevű Ferkó is vélem és mindjártás vizsnek is minket innen az Nureddin Szultán ő felsége fogságába, az Bakese-Szeráj felletti Kaloda nevű Sidó-Várba, hol is majd tán elszakadt Péter sógorra ráakadhatok, ha ugyan élve lélegzik még. Oda írj nekem, szívem, pennád vonásáért megáldjon az egy igaz magyar Isten! Anyánkkal, kinek alázatosan szolgálok, beszéljétek meg: adjátok el Petelét, ha kell Koronkát zálogba, csak küldd már, szívem, az temérdek sarczot, mert beleveszek az utánad való siralomba. Kicsikéket, az kit nem is tudom, van-e, véled ölelem, egy tarisznya csókot neki is szegény apjától az bölcsejébe. Irtam Tayhán nevű tatár faluban, 1657 dec. siralmas fogságban, az ki neked Holtig egy szívvel szolgol

szegény rabb Urad

Tholdalagi Mihály m. p.

én vagyok, én irtam, én pecsételtem.»

Viszik már azt a levelet és Mihály kimerülten dől hanyatt pokróczára. Fent a levegőben madarak szentáják az örök kékséget, — szellő fujdogal onnan nyugot felől.

— Erdélyből száll az a füst mifelénk, — sóhajtott Szombath Ferkó, — hej, a messze hazának még a keserű füstje is édes!

Dél van; a beteg rabok kezei imára kulcsolódnak. Öreg Putnok mondja a fohászt:

— «Uram, te örök Isten, az tenger fővénynéek számát felnyihaladták az mi álnokságaink, de im meghajtkunk előttek szíveinknek térdeit; bocsáss meg nekünk és ha már az lelki rab-ságból Szent Fiaid érdeme által kimentettünk, szabadíts ki bennünket ez siralmas testi rab-ságból is! Amen.»

Aztán újra feltekintenek a mennyekebe, — nézik, szabad szárnyalással, mint szállnak a boldog madarak arra, Erdély felé. És szemmel

A «Tatárrosság» című regényhez.

Ákambak betükkel elkezdte nagy keservesen.

követve a légi vándorokat, keservesen úgy énekelik:

«Mondd meg szép Erdélynek,
Bűban borult népek,
Fő-fő várnegyeknek,
Székelyök székének!

Ha kérdik, mint vagyunk,
Élünk-e, vagy halunk?
Mondd meg: rabok vagyunk,
Térdfig vasban járunk.

Tömlöcz fenekében,
Tatárok kezében,
Tizennyolczeszeren
Vagyunk nagy inségben . . .»

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöplín Aladár.

Trenor oly sietséggel, mely nem kerülte el Lily figyelmét, közéje s ajtó közé állt.

— Szeretném tudni, miért kellene elmennie? Ha Judy itt volna, együtt pletykáltak volna időtlen időig, nekem pedig öt perczet nem akar adni. Mindig ugyanaz az eset. Az este közelébe se tudtam férközni, — csak azért mentem abba az átkozott közönséges társaságba, hogy magat lássam, mindenki csak magáról beszélt és kérdegette tőlem, láttam-e már olyan szépet, s mikor aztán megpróbáltam magához furakodni és szólni egy pár szót, rám se hederített, csak tovább nevetgált és tréfált egy csomó számarra, a kik csak azt akarták, hogy aztán legyen mit fecsegniök.

Belepirulva szónoklatába, megállt s olyan tekintettel nézett Lilyre, melyben a mérgelődés volt az a vonás, mely még a legkevésbé tetszett vissza Lilynek. De Lily visszanyerte hidegvérét s nyugodtan állt a szoba közepében, míg könnyed mosolya mind növekvő távolságot vetett Trenor közé és közéje.

— Ne csináljon bolondságokat, — mondta. — Elmúlt már tizenegy óra s igazán kérem kell, csöngessen, hogy hozzanak kocsit.

Trenor mozdulatlan maradt.

— És ha nem csöngetek, mit fog maga akkor csinálni?

— Fölmegek Judyhez, ha kényszerít, hogy zavarjam őt.

Trenor egy lépéssel közeledett hozzá s megfogta a karját.

— Nézze, Lily, nem ad nekem öt perczet saját jószántából?

— Ma este nem, Gus, — tudja . . .

— Jól van hát, akkor szerzek magamnak. És minden egyebet, a mit kívánok.

Odaállott a küszöbre, kezeit a zsebébe mlyeszelve. A fejével intett a kandalló mellett álló szék felé.

— Kérem, üljön le, van valami mondani-valóm.

Lily hirtelen haragja úrrá lett félelmén. Összeszedte magát és az ajtó felé lépett.

— Ha van valami mondanivalója, mondja el máskor. Fölmegek Judyhez, ha nem hozat azonnal kocsit.

Trenor elnevette magát.

— Csak menjen fel, édesem, de Judyt nem fogja megtalálni. Nincs ott.

Lily megdöbbenve tekintett rá.

— Azt akarja mondani, hogy Judy nincs a házban, — nincs a városban? — kiáltotta.

— Épen ezt akarom mondani, — felelt Trenor.

— Bolond beszéd, nem hiszem el magának. Fölmegek hozzá, — kiáltotta Lily türelmetlenül.

Trenor váratlanul félrelépett, odaeserzve Lilyt akadálytalannál a küszöbre.

— Legyen szerencsém odafönn, de a feleségem Bellomontban van.

— Ha nem jött volna be, értesített volna, — mondta Lily pillanatnyi megnyugvással.

— Meg is tette. Telefonált nekem délután, hogy értesítem magat.

— Nem kaptam értesítést.

— Hiszen nem is küldtem.

Végigmézték egymást egy pillanatra, de Lily még mindig a harag felhőjén látta ellenfelét, a mely minden egyéb tekintetet bizonytalanná tett.

— Nem bírom elképzelni, mi ezéja lehetett vele, hogy ilyen rossz tréfát csinált velem. De ha már kielégítette humorizáló kedvét, ismételtelén kérem, hozzon nekem kocsit.

Roszhangot ütött meg s maga is érezte, a mint beszélt. Nem kell ahhoz megérteni az ironiát, hogy az ember dühbe jöjjön miatta és Trenor arczán a dühös vonások még jobban fellobbantak.

— Nézze, Lily, ne beszéljen velem ilyen magas és méltóságos hangon. — Ismét az ajtó felé lépett s mivel Lily ösztönyszerien visszazezett tőle, el is foglalta a küszöböt. — Cselt vettem magának, ezt megvallom, de ha azt hiszi, szégyellem magamat miatta, akkor téved. Isten a tanúm, hogy elég sokáig voltam türelmes, csak úgy settenkedtem maga körül és bámészkodtam, mint egy számár. És az egész idő alatt maga egész csomó fizikóval udvaroltatott magának, talán még ki is nevetteget engem velük. Én nem vagyok szellemes és nem tudom a barátaimat bohóczruhába öltöztetni, mint maga, de azért azt épen idejkorán észreveszem, hogy mikor tesznek bolondt.

— Ah, nekem ez eszembe se jutott, — pattant ki Lilyből, de nevetése elhallgatott Trenor tekintete alatt.

— Hát nem jutott eszébe, de most annál jobban tudhatja. Ezért van itt ma este. Csak alkalmas időre vártam, hogy megbeszéljem a dolgokat, s hogy most ez megvan, meg fog engem hallgatni.

Artikulálatlan dühének első rohama szilárdabb és koncentráltabb hangnak engedett tért, a mely még nyugtalanítóbb volt Lilynek, mint az előbbi igtottság. Egy pillanatra elhagyta a lélekjelenléte. Nem egyszer volt olyan helyzetben, a mikor az elmésség ügyes vívótör-játékára volt szüksége, hogy fedezze visszavonulását, de szívének rémült dobogása megmondta neki, hogy ez az ügyesség most nem használ.

Hogy időt nyerjen, ismételte:

— Nem tudom, mit kíván.

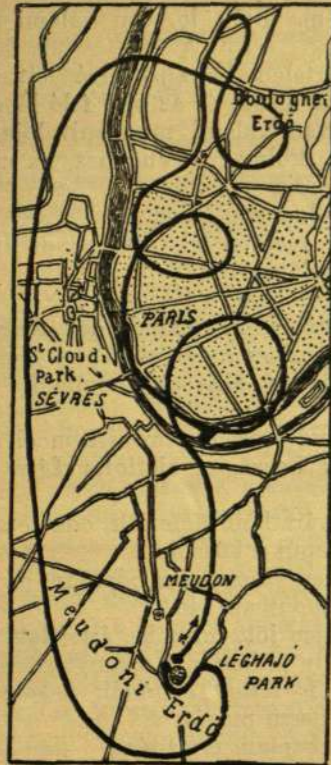
Trenor egy széklet húzott maga és az ajtó közé, belevetette magát és hátradőlve nézte Lilyt.

— Megmondom, mit kívánok: tudni kívánom, hogy állunk egymással maga meg én. Az ördögbe is, a ki az ebédét fizeti, annak legalább ott szabad ülni az asztalnál.

Lily föllobbant a haragtól és megaláztatástól és a gyötrelmes kényszerből, hogy békíteniie kell ott, a hol megaláznai szeretne.

— Nem tudom, hogy érti ezt, de be kell látnia, Gus, hogy nem maradhatok itt beszélgetni magával ilyen későn.

— Eh, jár maga férfiak házába fényes nappal is, — furcsa, hogy nem mindig ügyel oly borzasztó gondosan a látszatra.

A 'Patrie' kormányozható léghajó útja Meudontól Párisig és vissza július 14-ikén. (Az utat a fekete vonal jelzi.)

A lökés brutalitása úgy elkábította Lilyt, mint valami fizikai ütés. E szerint Rosedale beszélt, — ilyen módon beszélnek ő róla a férfiak. Egyszerre gyöngének és védtelennek érezte magát; a torka összeszorult az ön-szánakozástól. De ugyanekkor egy másik énjé arra figyelmeztette, hogy résen kell lennie s azt a retentó intést súgta neki, hogy minden szavát és mozdulatát meg kell fontolnia.

— Ha azért hitt ide, hogy sértekekkel halmozom el, — szólalt meg.

Trenor nevetett.

— Ez mind csak színvadi fecsegés. Én nem akarom magat sértegetni. De az embernek megvannak az érzései és maga nagyon is soká játszott az enyémmel. Nem én kezdtem ezt az ügyet, — távol maradtam az útjától, helyet engedtem más fickóknak, a míg maga elő nem kotort engem és nem kezdett bolondná tenni, — no hiszen, könnyű dolga volt, az igaz. Ez a hiba, nagyon is könnyű volt magának, vakmerő lett, azt hitte, kifordíthat engem, mint az üres pénztárczát. Csakhogy ez Isten ügye nem tiszta játék: ez a játék-szabályoknak a megszegése. Most már természetesen tudom, mit kívánt, nem a szép szemem kellett magának, de mondok valamit, Lily kisasszony: meg fog fizetni érte, hogy ezt hitette el velem . . .

Fölkelt, támadóan húzva fel a vállát s neki-vörösödő homlokkal lépett Lily felé. De Lily helyén maradt, pedig minden idege visszavonulásra ingerelte, a mint közeledett hozzá.

— Megfizessek érte? — hebegte. — Úgy értem, hogy pénzzel tartozom magának?

Trenor megint elnevette magát.

— Oh, én nem kívánok készpénzfizetést. De hát van ám tiszta játék is és kamat az ember pénze után és akaszszanak fel, ha egyebet is kaptam magától egy tekintetnél.

— A maga pénze? Mi dolgom nekem a maga pénzével? Maga tanácsot adott nekem, hogyan fektessem be a magamét . . . hisz láthatta, hogy semmit sem értek az üzlethez . . . maga mondta nekem, hogy a dolog teljesen rendjén van . . .

— Rendjén is volt, Lily, maga megéri mindet, és tizszer annyit is. Én csak egy köszönő szót kívánok magától.

Mind közelebb jött, a keze félelmetes kezdett lenni s a félelem kezdte letéperni Lilynek a másik énjét.

— Megköszöntem magának, kimutattam, hogy hálás vagyok. Mi egyebet tett maga, mint a mit minden jóbarát megtenne, vagy a mit bárki elfogadhat a barátjától?

Trenor vigyorogva szakította félbe.

— Meghiszem, hogy máskor is kapott ennyit és lovát tette a többi fickókat, mint a

hogy engem szeretne lovát tenni. Mit bánom én, hogy mikép intézte el a számadását velük, ha bolondná tette őket, az nekem annál jobb. Ne bámészkodjék így rám, tudom, hogy nem úgy beszélnek magához, a hogy egy férfi egy lánynyal beszélni szokott, de az ördögbe is, ha nincs kedvére, abbahagyhatja velem elég hamar, — tudja, hogy bele vagyok bolondulva magába, — ördög vigye a pénzt, van abból még több is, ha ez a baja . . . Vadállat voltam, Lily, — csak nézzen rám . . .

Lily fölött összecsapott a megaláztatás tengere, az egyik hullám oly szorosan tolt a másikra, hogy erkölcsi szegény egy lett a fizikai rettegéssel. Úgy tetszett neki, hogy az önbecsérzet sebezhetetlenné tette volna, hogy a saját lealacsonyodása volt az, a mi félelmetes magánnyal vette körül.

Trenor érintése fölriasztotta fulladozó öntudatát. Kétségbeesett haraggal hátrált előre.

— Mondtam magának, hogy nem értem, de ha pénzzel tartozom, meg fogom fizetni.

Trenor arca elsötétedett a dühtől: Lily irtózata fölkelte benne a primitív embert.

— Persze, majd kölesön kér Seldentől vagy Rosdaletól és őket is ép úgy lovát teszi, mint engem.

Lily némán állt, helyéhez odaszögeve. A szavak, — a szavak rosszabbak voltak az érintésnél is. A szíve egész testében vert, torkában, lábában, tehetetlen, hasznavehetetlen kezében. Szeme kétségbeesve járt körül a szobában s megakadt a csöngetyűn, ekkor észbe jutott, hogy a csöngetés van a segítség. Igen, de botrány is jár vele, a nyelvek undorító mustarálása. Nem, egymagának kell kiküzdenie útját. Elég, ha a cselédek azt tudják, hogy egyedül van a házban Trenorral, nem szabad táplálékot adni a találgatásnak azzal a móddal, a hogy elhagyja a házat.

Fölvette fejét s még egy utolsó világos pillantást vetett Trenorra.

— Egyedül vagyok itt magával, — mondta. — Mi egyéb mondani valója van még?

Meglepetésére Trenor néma bámészkodással

felelt a tekintetére. Szavainak utolsó kitérésével kihamvadt a tüze s ő hidegen és megalázottan maradt. Mintha hideg levegő oszlatta volna el az ital gőzét s a helyzet feketén és meztelenül terült el előtte, mint a tűzvész romjai. Régi szokások, régi megtartóztatások, az örököt rend keze visszalökte a megzavart lelket, melyet a szenvedély kivetett sarkából. Trenor szemében az alvajáró rémült kifejezése volt, a ki fölébred egy halálos meredély szélén:

— Menjen haza! Menjen innen! — hebegte s hátat fordítva Lilynek a kandalló felé fordult.

A hirtelen szabadulás félelméből azonnal visszaadta Lilynek elméje világosságát, Trenor akaratának összeroppanása a helyzet urává tette; hallotta önmagát, a mint olyan hangon, a mely az övé ugyan, de mintha rajta kívülül jönne, rászólt Trenorra, hogy csöngesen a cselédnek, hogy rendeljen számára kocsit, s mikor ez megjött, segítse bele. Honnan vette ehhez az erőt, nem tudta maga sem, de egy belső hang óva intette, hogy nyitlan kell a házat elhagynia és erőt adott neki, hogy a hajlongó kapus előtt a hallban könnyed szavakat váltson Trenorral és rábizta a szokott izeneteket Judynek, pedig ugyanekkor belülről remegett az egész valója a belső gyűlölettel. A küszöbön, mikor előtte volt az utca, a megszabadulás vad ujjongását érezte, a mely részegítő volt, mint a rabnak az első lélekzetvétel a szabad levegőn; de agyának világossága megmaradt s megjegyezte a Fifth Avenue néma képét, találgatva, hány óra lehet s még egy férfi körvonalait is megismerte, — nem volt valami félig ismerős rajta? — a ki, mikor ő beszállt a kocsiába, befordult a tulsó sarkon és eltűnt a mellékteza sötétségében.

De a kerek forgásával megjött a reakció és borzongató sötétség szállt le körülötte.

— Nem tudok gondolkozni, nem tudok gondolkodni, — nyögte és odahajította a fejét a kocsai oldalához. Idegenek tűnt fel önmege előtt, vagy jobban mondva két én volt benne,

A 'PATRIE', LÉBAUDY KORMÁNYOZHATÓ LÉGHAJÓJA PÁRIS FÖLÖTT.

az egyik, a kit mindig ismert és egy új, visszariasztó lény, a melyhez lánczolva érezte magát. Valahol egyszer a kezébe akadt az *Eumenides* egy fordítása s képzelődését megkapta annak a jelenetnek a félelmetessége, a hol Orestes a jóshely barlangjában alva találja kérelhetetlen üldözőjét és megpihen egy órára. Igen, a fúriák talán alusznak néha, de itt vannak, mindig itt vannak a sötét zugokban és most ébren vannak és szárnyaik vas-csattogása az ő agyában érzik . . . Kinyitotta szemét és látta eltűnni az utcákat, az ismert idegen utcákat. Minden, a mire ránézett, ugyanaz volt, de megváltozott. A tegnapi és a ma közé egy nagy szakadás meredt. A multban minden egyszerűnek, természetesnek, napfényvel teltek tűnt fel, — s most egyedül van egy sötét és szennyhelyen. Egyedül! Az egyedülvalóság rémitette meg. Szeme ráesett egy kivilágított órára egy utcasarcon s látta, hogy a mutatók fél tizenkettőn állanak. Még csak fél tizenkettő — még órák és órák vannak hátra az éjszakából! És neki egyedül kell eltöltenie őket, álmatlanul borzongva ágyában! Gyöngéd természete visszariadt ettől az áldozattól. Oh, a másodpercek lassú, hideg csöpögése a fejére! Látta magát, a mint a fekete gesztenyefágyon fekszik és a sötétség meg fogja rémiteni, ha pedig égye hagyja a világosságot, a szoba unalmas részletei örökre bele fogják magukat égetni agyába. Mindig gyűlölte a szobáját Peniston asszony házában, a rütségét, az egyéniség nélkülségét, azt a tényt, hogy semmi sem igazán az övé benne. Egy zaklatott szívnek, melyet nem vigasztal emberi közellét, egy szoba majdnem emberi módon tárhatja elébe karjait és az a lény, a kinek számára nincs négy fal, a mely többet jelent neki, mint más falak, ilyen órákban hontalan mindenütt.

Lily viszonya nénijéhez ép oly fölületes volt, mint a véletlenül egymás mellé került lakóké, a kik a lépeson találkoznak. De még ha bensőbb összeköttetésben lettek volna is, lehetetlen volt úgy gondolni Peniston asszony lelkére, mint a mely oltalmat és megértést tudna nyújtani olyan nyomorúságnak, mint a Lilyé. Valamint a fájdalom, melyet el lehet panaszolni, csak fél fájdalom, ép úgy a részvétnek is, a mely kérdezősködik, kevés a gyógyító ereje. A mi után Lily kívánczott: a sötétség ölelő karok között, a némaság, a mely nem magány, hanem az együttérzés tartja benne vissza a lélekzetét.

Föltrezent és kinézett az előtte elterülő utcára. Gerty! A Gerty lakásához közelednek. Ha odaérhetne, mielőtt ez a belsejében dolgozó kín előtör kebléből ajkára, ha érezhetné Gerty karjait, mialatt a hideg rázza a félelem rohamában, a mely reá nehezedik! Kinyitotta a kocsiajtót és odakiáltotta Gerty címét a kocsiának. Még nincs olyan nagyon késő, lehet, hogy Gerty még ébren van. És ha nincs is már, a csöngetyű hangja be fog hatolni kicsi lakása minden rejtékebe és fölkelti, hogy feleljen barátnője hívására.

(Folytatása következik.)

MAGYAR IPAR, ANGOL PIACZ.

A londoni utcák tömkelegében van egy olyan kereszttűt, a melyhez furcsa kis babona fűződik. Azt mondják, hogy a ki még London ipari és kereskedelmi világában sikert aratott, az életében egyszer legalább mind megállt azon a pontján a városnak, a honnan előre is, hátra is messzire el lehet látni. Nos, hogy valamennyi regével határos sikerű ipari és kereskedelmi nagyság diadalát annak a helynek lehet-e épen köszönni, arra esküt tenni nem mernék, hanem hogy az előre és hátra tekintés mint minden egyéb téren, úgy az ipar és kereskedés világában is csak jó lehet, az természetes.

A magyar iparnak angol piacon való megjelenésére nézve véletlenül most állunk épen olyan ponton, a honnan előre is, visszafelé is messze el lehet látni olyan értelemben, hogy megmondjuk, minek van sikere és minek nem lehet kelete a magyar ipar termékeiből az angol piacon.

Visszafelé nézni azért tudunk tisztán ebben a kérdésben, mert hiszen két hónappal ezelőtt zajlott le az *Artists' Work* nevű műipar-kiál-

Viola Ferencz Londonban készített ruhája.

MAGYAR HÁZI SZÖVETBŐL KÉSZÜLT LONDONI DIVATMINTA.

(Magyar ipar, angol piac című czikkünkhez.)

lítás, a hova a Londoni Magyar-Egyesület szintén bejutatta a magyar műipari tárgyakat, néhány héttel ezelőtt meg a királyi ünnepélyén, a Lord Mayor palotájában szereltük fel magyar termékekkel a Wellington hercegnő sátrát. Nemcsak madártávtól néztem, de kézzelfogható ezüst-, aranyfényben láttam, hogy mi az a mi dolgaink közül, a mit az angol szívesen megfizet és viszont mi az, a mit meglehetősen hiába mutogatnak neki.

És ez a visszatekintés talán járhat némi haszonnal most, a mikor immár előre is kell megint nézünk, mert hiszen magyar kiállítás készült Londonban; nem lesz tehát rossz a multak tapasztalatait a jövőre nézve végiggondolni.

Ma csak a házi, szövőiparról szólnak. Szeretném, ha ez a levelem válasz gyanánt érkeznék el azokhoz, a kik Magyarország minden részéből felkerestek már levéllel arra nézve, hogy ennek vagy annak a magyar szőnyegnek, kelmének, csipkének lenne-e kelete a londoni vásáron; — szeretném különösen, ha a derekasan működő Csipkerózsza-egyesület hazaszerető, buzgó magyar hölgyei is válaszul oltvánának ki egyetmást.

Hogyan is kezdjem? Miért ne kezdeném azzal, a mivel az itteni egyik kalmár király szokta kezdeni azoknak a betanítását, a kik belépnek az ő hadseregnek beillő személyzetébe. Mindenki persze azzal a reménnyel közeledik hozzá, hogy abba a kereskedő házába belépve ő is a többszörös milliommosság útjára lép és annyi bizonyos, hogy a szép ezüstfejű, galambósz kalmár király el is segítette már a milliommosságig egész csapat alkalmazottját, a kiknek a betanítását ott az 'aczel-

szobában» mind azzal kezdte, hogy: «A kereskedelmi siker első titka ez: csali nem szabad. És ő ezt a durván keménynek látszó figyelemzetést nemcsak a család durva módjára érti, holmi hamisításra, meg ilyenre, de még a legapróbb finessekre is.

Csalásnak vagy hazugságnak tehát még ezekben az apró, előzetes tanácsokban sem szabad előfordulnia, melyeket az itt élő magyar az otthon, Magyarországon élőknek ad arra nézve, hogy *mi az, a mi itt tetszik.*

Hadd lépünk mi mindnyájan, mi, a Hungarian Society itt élő tagjai is, meg otthon önök is a komoly «businesslike»-ség útjára azzal, hogy holmi rozslú értelmezett hazafiságból ne dicsérjünk agyba-főbe kivétel nélkül minden magyar háziipari cikket, mert ez félrevezeti azt, a ki készíti és ideküldi; reményeket ébreszt benne; az illető aztán költségre veri magát, szállit ide válogatás nélkül mindenfelét és — csalódik.

Megmondjam-e, hogy sokszor mi a sarkalatos hibája az ide küldött házi ipari, szövési termékeknek? Hogy nagyon drágák! — Erre a kijelentésre talán az, a ki csak holmi adomás könyvekből ismeri az angolt (jó ha nem még mindig «az angliust», a hogy a nagyapáink korabeli adomák neveztek) négyzet mérföldekre kockázott ruhával, fátolyozott kalappal és fátolyozott hanggal, könnyű máhával, de sulyos erszénnyel, — azt fogja mondani, ugyan mit tudnánk mi olyant küldeni, a mit a pénzes Anglia drágáljon? Az ám, de ne feledjük el, hogy a pénzes Anglia épen azért pénzes, mert nagyon is megnézi, mire adja ki a pénzt.

A második ok meg, a miért szintén nem szabad azt vélnünk, hogy válogatás nélkül minden-

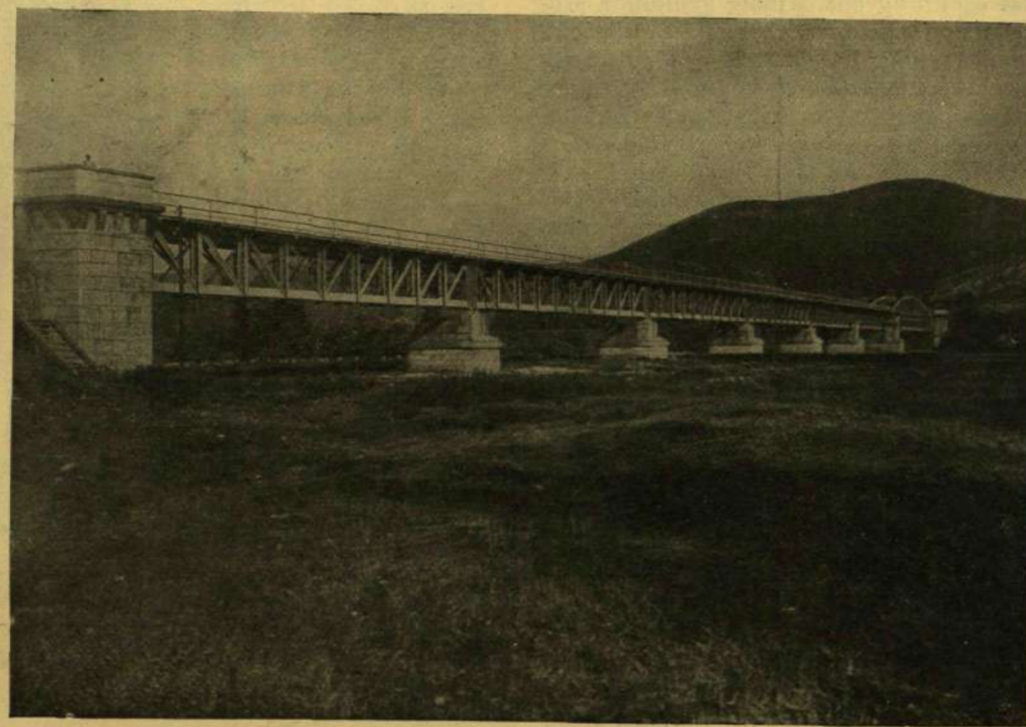

A VASÚTI HÍD A DÉVA FELŐLI OLDALRÓL.

nek kész piacza lesz itt, Angliában, az, hogy soha se tévesszük el szem elől, olyan országba küldünk árukat, ha azt Angliába küldjük, a melynek magának is van ősi házi ipara, a mi művészi szépet teremt, van továbbá rengeteg gyáripára, a mi olcsót és mégis tetszetőset tud alkotni és végre hogy Angliába persze a világ minden részéből küldenek elsőrendű idegen termékeket is, így aztán a saját maguk, meg az idegen országok munkáit ha összevesszük, akkor látjuk csak, hogy a magyar holminknak az évszázados híru Carrickmacross és Honiton csipkével, irlandi guipurrel, irlandi selyemdamaszkon való áttöréssel kell felvenni a versenyt, az idegen országbeliek közül pedig a japáni tűfestés, az indiai aranyhímzések és szőnyegek, a ceyloni fonások, kanadai kosármunkák is mind itt vannak piaczon.

Ilyesminek a meghallgatása a (selejtecs minőségű ipari termelést talán visszajesztené, de a magyar házi ipar összességében annyi valóban szép, annyi a praktikusnak és művészinek sajátosságait egyesítő, hogy azzal a színvonalon álló házi iparral szemben a fentebb elmondott összes dolgoknak csak az az értelme: «A hol annyi a szép, annyi a jó, ott válogatni is érdemes, hogy igazán a java kerüljön ide!»

Hogy valaminek a sikeréhez mennyire hozzájárul, ha jóízű volt a eredetisége mellett még jutányos is, annak érdekes példája az, a

A VASÚTI HÍD BRANYICSKA FELŐL, A MELY RÉSZEN A ROBBANÁS TÖRTÉNT.

miről a mellékelt kép beszél. Ez a kép maga Londonban készült, abban a műteremben, a hol máskor lyoni selymet, brüsszeli csipkét, kínai kreppet, velencei brokátot dolgoznak fel mesebe illő ruhákká: — de ahhoz a ruhához, a mit ez a kép ábrázol, magyar házi ipar munkásai szőtték a szép vajszerű puha fátyol kelmét, beszöve a szélét mohazöld, cseresznyeszín, aranybronz vagy hamvaskék szegélyekkel. Ha jól tudom, otthon függönynek szánták, mikor szőtték, de a mi honfitársunk, Viola Ferencz, a ki London előkelő világának a divatot diktálja, rögtön kilátta belőle, hogy kellő ügyes és leleményes alkalmazásban mi lehetne ebből a szép kelméből. Hogy mi? A mit London boulevardnyelvén úgy mondanak, hogy: The catch of the season: a szezon tromfja. Mert hát úgy mint a gyanánt megcsináltak belőle hármát, hogy ugyan tetszik-e? Hát az lett az eladás dolgában az egyedüli nehézség, hogy nem lehetett elég sokat és elég gyorsan hozatni utána a magyar kelméből, annyi volt a ruhára szóló rendelés. Egymás után szeretett bele az anyagba néhány kastélybeli úrnő, a kinek a falusi vendégfogadáshoz volt nagyon megfelelő ez az egyszerű, nem kényes, de mégis előkelő hatású anyag; majd több színész nő rendelte meg; a színpadon

látva pedig sok «river girl», a vízi sportoknak élő leány, készítettett a magyar anyagból ruhát s ezek már ott szerepeltek a Henley-regatán is.

Persze, ezóta azután sokszor beszélünk mi arról Viola Ferenczrel, a ki a Hungarian Societynek is buzgó és áldozatkész alelnöke, hogy mivel is lehetne megint ilyenféle lendületet adni a magyar szövőiparnak. A tanácskozásnak eredménye körül-belül abban foglalható össze, hogy szanaszét Magyarországon annyi szép anyag van, torontáli krepp, selymes fátyolszővet, aranyhímzés, szerbvászson, áttörés, kimért-bluz kelmék meghímzve; ha az ember ezt itt mind látna mint a gyanánt, akkor lehetne az érdekében valamit tenni; egyikünk cikket írta róla az angol lapokba, bejuttatná a fényképeket is illusztráció gyanánt, vagy a felolvasásaiban emlegetné a magyar háziipart, a másikunk meg a toll helyett egyenesen tüvel és ollóval küzdene a magyar kelmék diadaláért. Persze, nekünk távol élő magyaroknak is ismerni kellene őket teljes változatosságukban.

Hogy a ruhaféle, például a szépen meghímzett blúzok, a melyeneket az Izabella főhercegnő iskolájában olyan gyönyörűen készítenek, — mindig sikeresen vihetők piacra, azt láttuk a Mansion House-beli bazáron, mikor Wellington hercegnő, a két leánya meg én csaknem egymás kezéből kapkodtuk ki a blüzkelméket, hogy a vevőket kiszolgáljuk. Vánkosokra való négyzetes hímzés darabok, vagy ruhákra való csipke- és hímzett csíkok méterszáma mind

igen jók, valamint négyzet alakú asztalközépre való kendők, de már például holmi méregdrága hímzett abroszt, függönyt, ágycseriőt ne küldjön senki, mert hiszen a mit mi annak a kézimunka részéért kénytelenek lennénk elkérni, azon az áron kétannyi irlandi dupla damast abroszt kapni, a mi olyan, akár a kovácsolt ezüst, függönyben meg itt vannak a *haslemere*-i szövések, hogy a szőnyegféléiről ne is szóljak.

Hímzésben az apró, nem költséges darabokból egész kosárral adtunk el addig, míg egy-egy nagy darabnak vevője került.

No azután meg hogy pohárszék, öltözőasztal, teasztal terítőken milyen alakot, méreteket készítsenek, ahhoz hozzá se fogjon sikerre számító házi ipari munkás addig, míg pl. a Hungarian Society révén értesülést nem szerezünk. Kár minden öltésért az olyan lemezt, meg szabott nagyságú tárgyon, a mi az angol bútorok alakjának, vagy az itteni szokásoknak meg nem felel.

Idő most még van, el lehet készülni a jövő évi kiállítás házi ipari részére is úgy, hogy annak az eredménye is olyan siker legyen, a milyent a magyar szövőipar megérdemel és a mit neki nemcsak kívánunk, de a min erősen dolgozunk itt mi magyarok élőlőszóval, tollal, tüvel, sőt még — a haza megirt, takarítás nélkül való igazságok elmondásával is.

Gineverné Győry Ilona.

A ROBBANÁS HATÁSA A HÍDON.

A ROBBANÁS ÁLTAL FELSZAKÍTOTT HÍDFŐ LEMEZ.

magatartását, hogy a magyar faj az intelligenciájának olyan csekély fokán áll, hogy nem képes felfogni az ilyen bűnesetek erkölcsi és társadalmi jelentőségét.

Oh! nagyképi smokk, tömeglektanások és jellemzakértők, kik a szavakkal dobálóztok! Tehát az egykedvűség a mértéke a népek intelligenciájának? Akkor vadabbak a vadaknál első sorban az angolok volnának. És állatiabak az állatoknál a németek, mert ez a két faj öldöste össze a búr háborúban és a kínai expedícióban legirtózatossab egykedvűséggel a buta, félművelt és védtelen benszülötteket. Miféle tudomány az, mely ilyen motívumok alapján keresi a népműveltség lényegének megállapítását. Hiszen egyéb sem történik a világban, mint gyilkosság, rablás, csalás, felekezeti különbség nélkül. És soha sem volt más indoka a gyilkosságoknak, mint az emberi önzés, mely egyéni viszonylatok között revolverrel, késsel vagy dozzongyal intéz el egy-egy vitás ügyet, az osztály vagy államönzés érvényesítésére pedig kedvező alkalmak idején ezrével végzi az emberirtás sportját, mindig egykedvűleg és mindig megtorlás nélkül.

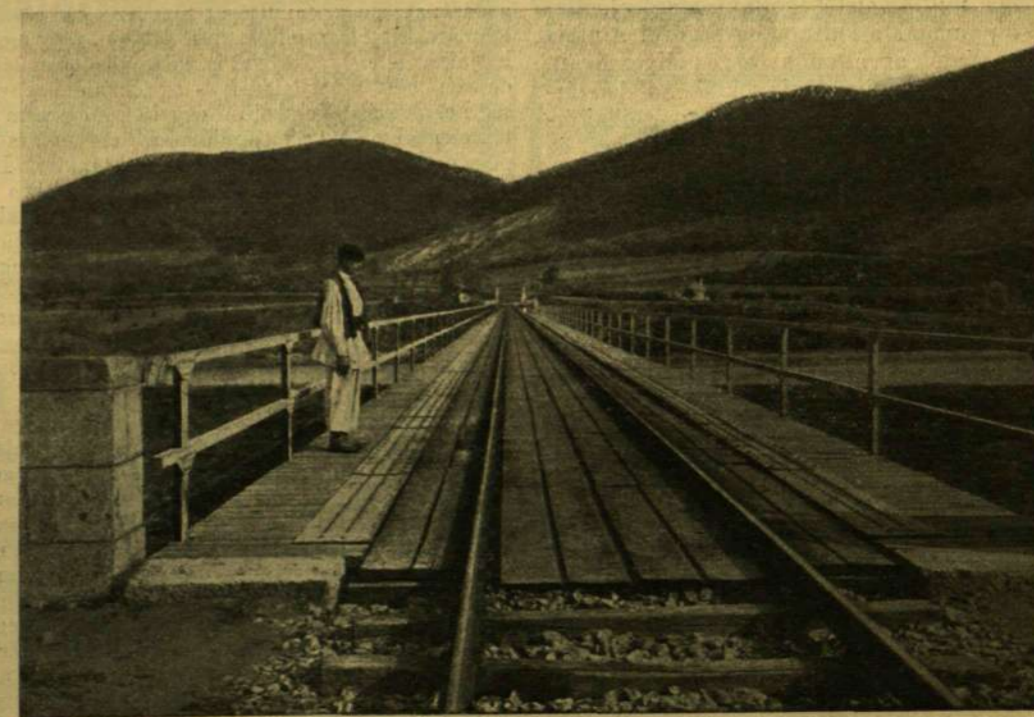
Mi legyen a neve ilyen felfogás mellett azoknak a bestialitásoknak, mikor nálunk például az osztrákok, az elismert kulturfaj, tisztas aszszonyokat meztelenre vetkőztetve megbotoz-

A MAGYAR FAJ INTELLIGENCIÁJA.

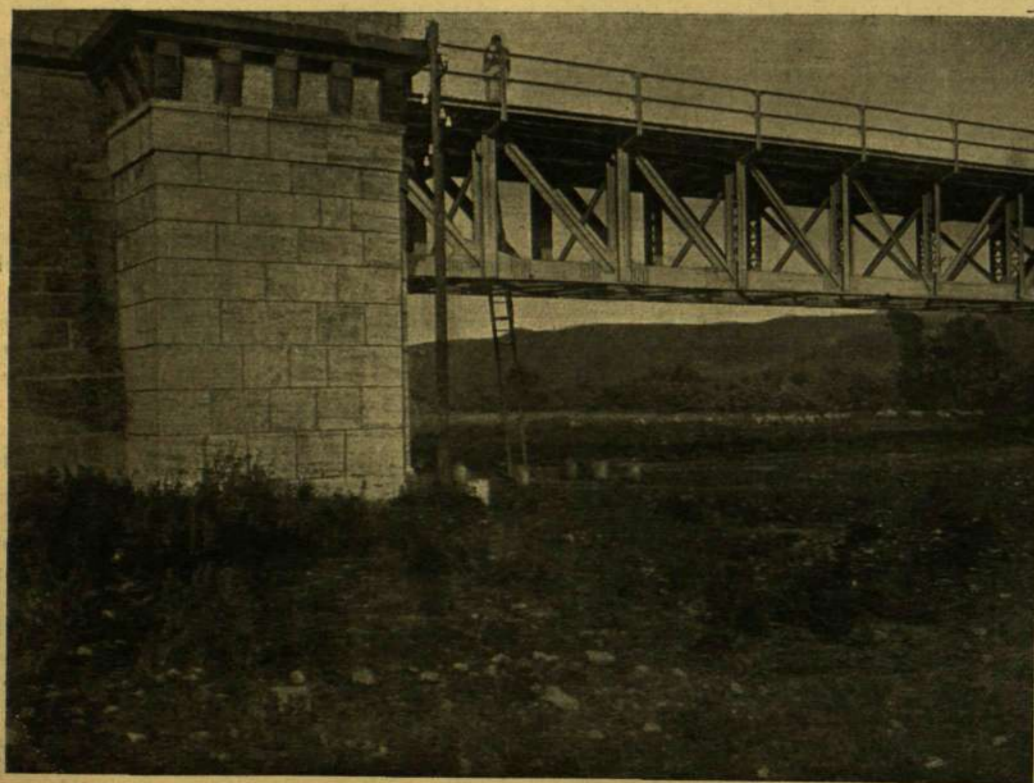
Budapest, július 21.

Villamosszékre fognak ültetni pár nap múlva Amerikában egy Szalai nevű magyart, mert úgy találták, hogy kevés az intelligenciája. Ezt a különös indokolást a napi lapok közléseiből vettük, ezek viszont az amerikai «Bevándorló» című laphól, de már tovább nem bírjuk a forrás eredetét nyomozni. Pedig bizonyos, hogy a «Bevándorló» is kapta valahonnan, sőt az ő informátorának is volt egy még beavatottabb informatora, kinek útja a főforrásig vagyis az amerikai bíróság ítéletéig nyúlik, mely aztán vagy állította vagy nem állította a magyar faj intelligenciájára tukmált minősítést, a mi azonban mindenképen terhelő, mert arról szól, a mire legérzékenyebbek vagyunk, hogy t. i. becsületesek volnánk, de buták is egyuttal.

Tegyük fel a jobbik esetet, hogy ezt a minősítést nem is a bíróság adta, hanem csak valamelyik esküdt vagy védőügyvéd s csupán az amerikai lapok csináltak belőle döntvényszerű ítéletet, mi következik vajjon belőle? Egy magyar ember megöl egy nőt, ez az eset. A gyilkosság után nyomban letartóztatják, a bíróság eljárást indít ellene, a szerencsétlen magyar azonban következetesen egykedvű marad. Nem akar elérzékenyülni, nem mutat semmi megbánást s még a mikor a halálos ítéletet közlik vele, akkor sem rogy össze. Emé jelenségek alapján pedig a bíróság azzal motiválja a gyilkos

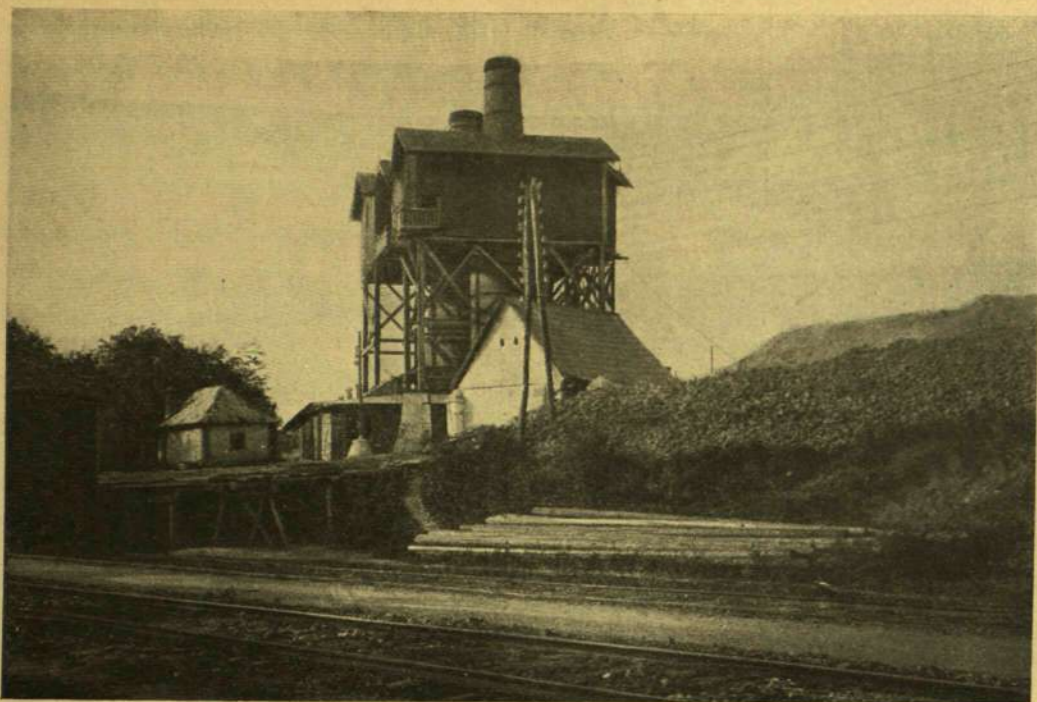
A HÍD KIJAVÍTOTT ÁLLAPOTÁBAN.

A BRANYICSKA HÍDFŐ. (A hol a létra látható, ott volt elhelyezve a dinamit-töltény.)

DINAMIT-MERÉNYLET A BRANYICSKA VASÚTI HÍD ELLEN. — Jelfy Gyula fényképe.

DINAMIT-MERÉNYLET A BRANYICSKA VASÚTI HÍD ELLEN. — Jelfy Gyula fényképe.

A BRANYICSKAI MÉSZKÖBÁNYA, A MELYNÉK KOCSISÁT A MERÉNYLŐK AGYONLÖTTÉK.

tak, nyolcz-tíz éves gyermekeket katonai aszisztencia mellett halálra vertek és egyszóval, de jól irányzott szándékkal, felakasztattak alig ötven-hatvan évvel ezelőtt minden élet, a ki csak a karmaikba került. Vagy mi nevet adjunk a nem politikai háttér, hanem társadalmi jellegű bűneseteknek, mikor Henning-féle németek, Jack-féle angolok, Sosna-féle osztrákok követik el a legborzalmasabb gyilkosságokat s ugyanakkor egy-egy szerencsétlen magyar, tót vagy oláh, főbe veri valamelyik haragosát. Talán a népműveltség szolgáltatja a magyarázatot az ilyen esetek megértésére? De hiszen az olaszok sokkalta gyakrabban ölnek, mint a magyarok, az oláh túlzás a száson, az angol lefőzi a dánt és így tovább. Gyilkosság mindig és mindenütt van, a halálraítéltek magatartása pedig szintén nem bizonyító érv bizonyos tömegkultúra jelenléte mellett, akár ellene. Az ember társadalomellenes cselekedeteinek nem a műveltség, hanem az etikai érzés vagy még jobban mondva, a gazdasági viszonyok a szabályozói. Látjuk, hogy a legnagyobb műveltség mellett, miként pusztították az úgynevezett kulturfajok a népeket, mikor a kegyetlenkedésre semmi szükség nem volt s az önzéssel szemben mennyire győnge szó mindig az etika tiltakozása. Az igazi műveltség megítélésére ennél fogva az etikai szempont volna az egyedül helyes alap, nem pedig az erő, mely a gyöngébb felett uralkodik. De mond csak az amerikaiak, hogy ne irts a néget, vagy mond az angolnak, hogy nem istenes cselekedet a gyarmatosítás érdekében milliók életét kioltani. Majd előállanak a diplomaták a kultura egységével s majd fejdehly vágják az általán összes állagazságait, melylyel önzésüket igazolni szokták. Az alsó társadalmi rétegekben kulturáról vagy etikai érzésről beszélni epen ezert képtelenség, mert az uralkodó rétegek mind csak arra törekszenek, hogy egyedül kultura ne érhesse az ott élő millióknak lelkét. A legfelsőbb réteg gazdasági jóléte és a legalsóbbaknak páriászerű vergődése között az etikai érzések is úgy viszonylanak, mint plus egy a minus egyhez. A gyilkosságok óriási perzentjeit nem a vagyonos, hanem a vagyontalan osztály követi el nálunk, Franciaországban, Angolországban, Amerikában és mindenütt a világon. Énnélfogva ebből a tömeges tünetből a józanul gondolkodó egyedül azt a törvényt állapíthatja meg, hogy a mostoha gazdasági helyzet kihat a kulturálapotok nehézkessé válására és az etikai érzés igen lassú megfogalmazására. A műveltségkel és állatiasággal együtt jár a nyomor, melyben egyik és közősek a világ összes kitagadott osztályai. Énnélfogva csak az ostoba fog faji tulajdonságokat keresni egy konok magyar gyilkos vagy egy ugyanilyen, de végőrájában összetört spanyol vagy török magatartásában. Egyénileg nem rokonszónvesek az ilyen alakok, de bűneik mélyén mindig ott van a társadalmi ok, mely folyton termeli és létre hozza őket.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Egy leány. Ezzel a címmel jelent meg Lengyel Laura legújabb novellás kötete. Tizennyolcz rövid ebbszelés van benne. E tizennyolcz novella legnagyobb részének egy a láthatatlan hőse. Az ábránd. Még pedig, rendszerint a megbukott, az eltemetett ábránd. Dumas írta, hogy minden álom, a melyet ébren álmodunk, eredetileg valóságnak született, de meghalt teljesületlenül és a halott álom emléke a flozofia. A Lengyel Laura hőseinek és hősnőinek cselekedeteit rendszeren egy ilyen halott álom emléke dirigálja. Filozofia, a mely kiábrándultságon épül, valami nagyon derült és optimista nem lehet: de a Lengyel Laura alakjai azért nem megtört vagy meghasonlott emberek, csak olyanok, a kik nem ábrándoznak többé. A meghalt álom emléket semmi esetre se érzik a lelkük gazdagodásának, de a tudásigát megörzik az elméjük számára. Kisséleszereltek, kissé ösztönös, vagy mondhatjuk az ellenkező szóval is, kissé világosan látók, de azért egés-séges lelkűek és az álmodó hajlandóság helyét szívükben betölti egy költőleg nem értékeltebb elem: a megindulásra való nemes képesség. Ez a tulajdonság ad sajátos karaktert Lengyel Laura írói egyéniségének és szimpatikus zománccot a munkáinak. Képzeli erejének munkája nem valami szövevényes, de minden novellájának van eslekményes tartalma is, erkölcsi tartalma is. Leköti az érdeklődést és nyomot hágy az olvasó lelkében. Ez a könyv is méltán sorakozik a szerző többi munkái mellé, a melyek Lengyel Laurának a magyar íróknk között igen előkelő helyet biztosítottak.

Az írás mestersége. Az írás mestersége: a stílus. A hol ez a mesterség egyénivé válik, sajátos veretet kap, már művészet. Az ilyen művészetet pedig megtanulni nem lehet. De meg lehet tanulni minden művészetet addig, a meddig mesterség. Megtanulhat igen jól hegedülni az is, a ki nem született hegedűművésznek és epen így megtanulhatja az írás mesterségét olyan ember is, a ki nem született író-művésznek. Ezt a mesterséget nemcsak meg lehet, de meg is kell tanulni, mert ma már az irni tudásnak erre a fajtájára is szüksége van minden intelligens embernek. Most ennek a mesterségnek egy igen ügyes és hasznos kis kézikönyvét írta meg Szabó László. Kitiño beosztású, igen világosan megszerkesztett kis könyv arról, hogyan nem írjon és hogyan írjon, mit kerüljön és mire törekedjék az, a ki a mondanivalóját a tollával

magyarosan, szabatosan és tömören kívánja tolmácsolni. Ez olyan tudomány, a minék a híját nem sokkal kevesebb n érzik, mint a szükségességét. Annál több embernek tett vele Szabó László beces szolgálót, mikor módot ad rá nekik, hogy elsajátítsák. A könyv szerkesztése és megírása tanúságot tesz róla, hogy a szerzője kitünően tudja azt, a mit tanít.

Változatok. Nikelszky Géza adta ki egy kötet versét ezzel a címmel *Pécssett*. Az előszóból megtudjuk, hogy ez a harmadik költeményes könyve a szerzőnek. A cím találó a tartalomra. A különböző érzesek nagy változatossága csendül meg a Nikelszky Géza lantján és őszintén fogékony lélekre vall, hogy minden dala igaznak, átértettnek érzik. De legigazabbnak a hangja mégis akkor hat, mikor a megállapodott férfilek komolyabb, tartósabb érzéseit zengi. Inkább patétikus, mint csapongó hajlandóságú, sokszor szónokiássá válik, a mi a kifejezés költői karakterének nincsen előnyére. Általában a költészet tartalmasabb művelői közé tartozik és ha egy-egy poemájában a tolmácsoló készség fogyatékosága némi homályt hágy is a gondolatn, viszont az egész kötetben egy vers sincs, a mely csak az összecsendülő szavak üres játéka lenne. A szerző arcképevel is ellátott csinos kiállítási könyvet a «Pécsi Napló» kiadóhivatalában lehet megrendelni.

Új könyvek.
Egy leány. Elbeszélések. Irta Lengyel Laura, Singer és Wolfner kiadása. Ára 2 korona 50 fillér.
Az írás mestersége. Irta Szabó László. Rákosi Jenő «Budapesti Hirlap» vállalatának kiadása. Ára 1 korona.

Változatok. Nikelszky Géza újabb költeményei. Megjelent *Pécssett*. Ára 2 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a legközelebbi napokban: KERPELY ANTAL lovag, nyug. miniszteri tanácsos, az állami vasgyárak volt középponti igazgatója, a m. tud. Akadémia levelező tagja, 70 éves korában Selmeczbányán. — LUSZTIG LAJOS, a «Hirmondó» című könyvatos lap szerkesztője és kiadója 57 éves korában Tahitófaluiban. Holttestét Budapestre szállították s itt temették el nagy részvét mellett. — Csikszentmihályi id. SÁNDOR PÁL földbírtokos, 1848—49-iki honvéhadnagy, Marostordamegye, törvényhatósági bizottságának tagja, 86 éves korában Mezőbádon. — JAKABFALVI JAKABFALVI KÁLMÁN földbírtokos, negyvennyolczas honvéddörmeister, 77 éves korában Gyagyátorban. — PERECZ PÁL, volt negyvennyolczas honvéddörmeister, 80 éves korában Rimaszombatban. — FERDINÁNDY JÁNOS, volt negyvennyolczas honvéddörmeister hadbíró, királyi közjegyző, Nagyroceze város képviselőtestületének tagja, 86 éves korában Nagyrocezen. — Kelecsényi KELECSÉNYI ODÓN köz- és váltó-ügynév, 65 éves korában Budapestben. — KORÁNYI BÉLA, a Ferencz-csatorna tisztviselője, 33 éves korában Zomborban. — BUTYKA KÁROLY gazdasági szakintő, a dunaföldvári önálló gazdasági ismételő iskola vezetője és megalapítója, 30 éves korában Dunaföldváron. — LÁSZLÓ JÁNOS, a kisújszállási ref. főgimnázium tanára, 35 éves korában, Kisújszállásán. — TORDAI JÁNOS, a dési m. kir. állami főgimnázium tanára, 35 éves korában Désben. — MARINKA MIKLÓS, a magyar védőegyesület választmányi tagja, 66 éves korában, Tordán. — RÓNAY JÓZSEF jákóhalmi főjegyző, a József kir. herceg szanatórium-egyesület igazgatósági tagja, 51 éves korában Budapestben. — Ormésné és karánsebesi FIÁTH IMRE földbírtokos Fejérmegye bizottsági tagja 66 éves korában Fiáthkajtoron. — NÉMETH MIKLÓS, a soproni függetlenségi és 48-as párt alelnöke, Sopron város köztörvényhatósági bizottságának tagja, Sopronban. — GYUK ELKE Szombathely város nyug. tisztviselője 44 éves korában, Budapestben. — Csepregi SCHAFFINGER GUSZTÁV, Pécs egyik legrégibb bankházaának főnöke, törvényhatósági tag, 56 éves korában Bécében. Holttestét Pécsre szállították. — FREUND FÜLÖP tőzsdetanácsos, a Freund Fülöp és Antal cég beltagja, 57 éves korában Budapestben. — HERTENSTEIN ÁRMÉN, torontálmegeyi földbírtokos 94 éves korában Nagybeskereken. — KÓSA KÁLMÁN rendőr-dörmeister 48 éves korában Győrött. — UJHELYI IGÁCZ, nyug. görög-kath. lelkész, szentszéki tanácsos és gyémántmises áldozópap, 88 éves korában. — LÁNYI MÓR, volt gabonatőzsdei ügynök, 69 éves korában Budapestben. — GRUCS JÁNOS dr., újvidéki hírlapíró, a ki annak idején a Brankovics patriárka elleni harcöt kezdte Újvidéken. — LASZKY JAKAB, magántisztviselő 62 éves korában Budapestben. — Turterebesi TEREBESSY JÁNOS, műépítész és építőmester 68 éves korában Pozsonyban. — RASCHKA JÁNOS, nyugalmazott magyar királyi posta- és táviró-igazgató, a III. osztályú vaskoronarend lovagja, 66 éves korában Rákospalotán.

GOCZIGH JÓZSEFNÉ szül. Barhier Augustza, Goczych József budapesti kir. törvényszéki bíró neje, 37 éves korában Budapestben. — Makkos-hettyei özv. STETTNER TAMÁSNÉ, szül. fenyéri Zádor Sarolta 62

éves korában Kolozsvárott. Az elhunyt édesanyja volt Hettyey Arankának, a kolozsvári Nemzeti Színház művésznőjének és nagynénje R. Molnár Gyulának a «Budapesti Hirlap» munkatársának. — GOSZTRONYI GIZÁNÉ, szül. lozárdi Fekete Adelgunda, Gosztonyi Géza pénzügyi számellenőr neje, 34 éves korában Budapestben. — Garamvolgyi és nagyszőgyényi SÁNTÓ FLÓRIÁNNÉ, szül. Brodszky Julia, volt 48-as honvédduszárnagy özvegye, 79 éves korában Budapestben. — Özv. LILG J. EDÉNÉ, szül. Balogh Mária 64 éves korában Garam-Szent-Benedek községben. — HALÁSZ ZSIGMONDNÉ, szül. Szikszay Karolina, Halász Zsigmond budapesti főgimnáziumi tanár neje, 41 éves korában Nagykörsőn. — Özv. LÁZAR SÁNDORNÉ, szül. Brencsán Johanna, néhai Lázár Sándor nyug. főkörmányszéki tanácsos özvegye, Gyulafehérváron. — PAÁR JÓZSEFNÉ, szül. Frisch Vilma, 51 éves korában Budapestben. — MÁLITS DUDUSKA, Málits József és neje, Rácz Ilona 16 éves leánykaja Zalaezerszegen.

Szerkesztői üzenetek.

Szines ábrándokkal tele van a lelkem. Inkább rigmus, mint költemény, csupa közhelyekből van összeróva.

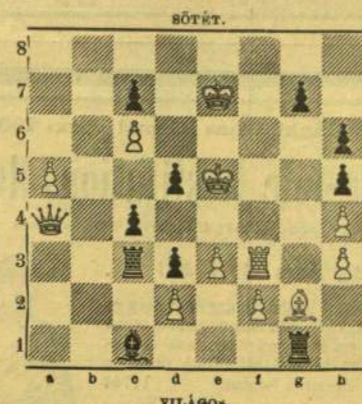
Méltóságos urak. A társadalmi képben, bármily sötét, vannak érdekes, jól megfigyelt vonások, de ugyanannyi konvencionális, szintelen dolog is. Az egész elbeszélés pedig szíjjel esik, a motívumok nem fűződnék össze; sok bennük a valószínűtlenség is. A pap furcsa szerepe s a feleség elkártyázása pedig olyan dolgok, a melyek egyszerre banálisak és hihetetlenek. Az elbeszélés előadása sem áll színvonalon. **Haragszó. Nyugalom. Hervadás.** A legnagyobb elmélés mellett is csak ad mondhatjuk, hogy versei tökéletesen rozsak.

Mámor. Merengés. Remény nélkül. stb. Bizony ezek — a saját terminusa szerint — egyszerűen

csak versek, a mi terminológiánk szerint nem is jó versek, s néha veszedelmesen közel állanak a rossz versekhez.

SAKKJÁTÉK.

2547. számú feladvány. Jespersen J.-tól, Svendborg.

Világos indúl és a negyedik lépésre mattot ad.

A 2538. számú feladvány megfejtése Miskolczy Antaltól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Vh1-h8 --- Kk4x3 (a, b) 1. --- --- Fclxb4
2. Vh8-a1 † matt. 2. Vh8-a8 † matt.
Világos. b. Sötét.
1. --- --- Be3x3
2. Vh8-e8 † matt.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör» — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör» — Ludányi Antal. —

Ne vásároljon selymet

addig, míg 10 filléres levelezőlapon mintákat nem kér, a mi garantált szőlő és csodaszép újdonságainkból feketében, fehérben és színesben. Különlegesség: Selymekemk menyasszonyi, hálí, társasági és utcai tolettékre, valamint blúzokra, blézse s b. 1,15 K-ól 18 K-ig méterenként. Mi direkt magánfeleknek adunk el és a kiválasztott selymekemkét vám- és portómentesen a lakásba szállítjuk. 12022
SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájcz.)
Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

A Bór- és Lithion-tartalmu

Salvatorforrás

kitiño sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és kövszénynél, czukorbetegségél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatása!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Budapestben, főraktár Édeskuty L. urnál

Adjon ízesítőket néhány csopp a gyenge Maggy-féle levesbe.

Érettségit tett 1-2 ifju, ki a fővárosban óhajta tanulmányait folytatni, teljes ellátást nyerhet megbízható tisztviselés családnál. — Czim a kiadóhivatalban. 12337

„AGRÁRIA“

kukoriczaszártepő gép.

Ásványi szabadalom.

Bővebb felvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyújtunk. 12176

Levelezim: **AGRÁRIA Budapest Váczi-út 2. sz.**

Az ásványvizek királya a Borszéki gyógy-borviz

A borszéki borviz a légző- és emésztő-szervek hurutos bántalmainál, angolkóránál, a vese és a hólyag hurutos megbetegedéseinél páratlan gyógyítószert. Nagy szőnszavartalmánál fogva kedvezően befolyásolja az étvágyat és az emésztést. Mint hűsítő és üdítő ital a legelső minden vizek között. Járványok idején jó ivóvíz.

Saját főraktár: 12287
WAHLKAMPF és GÖRÖG czégnél
Budapest, V. ker. Nádor-utca 17. szám.

MARGIT GYÓGYFORRÁS

(„Margittelep“ Beregmegeye)

gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn.

Megrendelhető: **Édeskuty L.-nél** Budapestben és a forrás kezelőszégnél Munkácsán. 12096

Az uti felszereléshez

okvetetlenül tartozik egy KODAK filmtekerés kamara napfény-fejlesztő géppel együtt. Mindenütt készletben. Árjegyzék ingyen és bérmentve. **KODAK TÁRSASÁG** kortátolt szavatoss. Wien, I., Graben. 29. 11996

Wyschogrod Pál. — Beer Mór. (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffbauer Antal (Lápótvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). — A «Zborói Társaság». — A «Kálcsai Katolikus-kör». — Vedeóris Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodásújlak). — A «Dunaföldári Egyenlőségi kör» (Dunaföldár) — Barona Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdubárháza). — A «Leibici Gazdasági Kaszinó.» (Leibics). — Lusztly János és Szivák János (Alberti-Isra). — «Csengeri Kaszinó» (Csenger).

KEPTALÁNY.

A 26-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Egy gondolat bánt engemet.

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Vérszegénység, idegesség

szédülés és gyomoridegben által biztos hatáson szer a Szenthe-féle 19094

Essentia ferri albuminati;

gyermeknek részére a

Syrupus ferri albuminati.

Mindkettő chininnel, phosphorral és arsénnel. Kórházilag kipróbálva és számos orvos által kitünően elismervé. Egy üveg 2 K. 5 üveg vételénél ingyen csomagolás és szállítás. Postai számlaküldés naponta. Kapható a készletnél, **SENTEHE LAJOS** gyógyszerésznél, Budapest, VII., Damjanich-utca 2.

HA FÁJ A FEJE,

ne tévoldozz, hanem használj azonnal

Beratvás-féle MIGRAIN-Pasztilát

mely 5 percz alatt mindenféle természetű ideges fejfájást, még ha krónikus is, megszüntet. Felhatal minden eddig ismeret szer. Hatásos bámulatos, még a leghevesebb fejtájdásnál is. 12290

Főraktár: **Beratvás Tamás** gyógyszerésznél, Kispest, Rákóczi-utca 6.
Ingyen postai szállítás 3 doboz rendelésnél.

Vesszőparipa-liliomtejszappan

Bergmann és Társa cégtől, Dresden és Tetschen E/m. a naponta beérkező ismerő levelek bizonyossága szerint most és a jövőben is a leg-hatásosabb szappan marad az összes gyógyszerzappanok között, szepől ellen, valamint gyöngé, puha bőr és rózsás arczsín elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillérről kapható minden gyógyszerárban és drogueriarban, illatszert- és fodrászüzletben. 12142

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban. Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

Rozsnyay Mátyas chininczukorkája ízelen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók flumel vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyay Mátyas névelírása olvasható. 11296

Rozsnyay Mátyas gyógyszeretára Arad, Szabadság-tér.

ZENEMŰVEKET ROZSNYAI KÁROLY vegyük 12164 könyv- és zeneműkereskedésében **IV. ker., Muzem-körút 15. szám alatt. Bő zeneműregyzék könyvjegyzék Ingven.**

Párisi világlkiállítás «Grand Prix» 1900 Kwizda-féle Restitutions-fluid es. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára 2 K 80 fl.

40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő és utérórástól, annak meret-ségénél, stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. 11744

Kwizda-féle Restitutions-fluid csak a mellékelt védjegyet valódi képes árjegy zeket ingyen és bérmentve. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12. és Andrassy-ut 26.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszeregyengőlködők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer. 5000-nál több orvosi vélemény. Kínáló íz. **J. SERRAVALLO, Trieste Barcola.** Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegben á k 2.60, egész literes üvegben á k 4.80.

KÖVÉRSEG Koval véség. Kínos, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Pedig minden betegségnek kezdetét az emésztési zavarok és az elhízás okozza. Azért kell idejekorán, ha a haj ninos még elharapóva, csak egy kis idejét tenni a világírú Mandor-porról, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megfizetni. Mandor egy doboz 2 kor. 80 fillér. Tekintélyes orvosi és vegyészki bizonyítványokkal és utasításal utánvéttel, vagy a pénz beutalásal mellett, azonnal. 12212 **Károly-körút 27 TORÓK JÓZSEF** Mad. Mandl Ida, Bpest, gyógyszerész, Király-utca 12. sz.

Most jelent meg! Ujdonság!

A nemi probléma (Sexuális pedagogia).

Gyakorlati tanácsok az erkölcsös nevelésre és a korai érzékiség lektüzdésére.

Tanfőiak és szülők részére írta **KEMÉNY FERENC**

Az érzékiség elleni küzdelem könyve. — A legmodernebb és legaktualisabb probléma. — A felvilágosítás kérdése. — Merész, szókimondó, áttörő munka.

Ára 1 korona.

Kiadja: **LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE** (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság, Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. szám.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Rónai nagyszállóda Póstyén

legnagyobb könyvelemre rendezve a radiumentartalmu kéniszapfűrdőben. 12145

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

MATTONI FÉLE GIESSHÜBLER természetes égvényes SAVANYU VIZ.

A már 55 év óta dicsegetemilliólag ismeri, a 71012. sz. Bm. leirat követelményeinek teljesen megfelelő

UJ-VUKOVÁRI arctisztító kenőcs **bőrszépítő szappan**

szeplo, himlöhely, sümör, májfoltok, fakedök, forrósgai pürsének, orrvörösségek és minden egyéb arcvirágzások ellen, valamint az mely az arckenőcesel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb égvénynek is viruló és fiatal kinézést kölcsönöz.

Egy nagy tégely ára 1 kor. 60 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. — Utazásoktól óvakodjunk! Csak **Krajsovics** által **Vukováron** készült kendes valódi. Minden tégelyen **Krajsovics**, a készítő arképe látható. 12203

Főraktár: Budapest, Király-u. 12. és Andrassy-út 26., **TORÓK JÓZSEF** gyógyszeretára.

A FRANKLIN-TÁRSULAT és LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE IV., Egyetem-utca 4. szám (Wodianer F. és Fiai) r.-t. VI., Andrassy-út 21. sz. **kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:**

I. FERENC JÓZSEF Magyarország királya.

Irta **Dr. MÁRKI SÁNDOR** egyetemi tanár.

Pompás díszmunka. Több mint 100, a szöveg közé nyomott képpel és műmelléklettel.

Ara albumalaku pazar díszkötésben 20 korona.

WILDE OSZKÁR. **Dorian Gray** arczképe. Regény. Fordította Schöppflin Aladár. Ára 4 korona.

Egyetemes Irodalomtörténet III. kötet.

Szerkesztette **HEINRICH GUSZTÁV.**

Tartalmazza a kelták és germánok, a skandinávok, az angolok, a németalföldiek és a németek irodalmát.

Feldolgozták **Petz Gedeon, Erdélyi Károly, Voinovich Geza, Nagy Zsigmond, Heinrich Gusztáv.**

Közel 700 oldalnyi vastos kötet; 35 műmelléklettel és 148 szövegképpel.

Ára díszes félbörkötésben 20 K. A teljes öt kötet ára félbörkötésben 100 K.

POLITIKAI SZÁMTAN

A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából írták: **BEIN KÁROLY, BOGYÓ SAMU és HAVAS MIKSA.**

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület Fáy András alapítványának anyagi támogatásával.

KÉT KÖTET.

I. rész: A pénzügyi műveletek elmélete és gyakorlata. II. rész: Az élet, — a rokkantsági és a nyugdíjbiztosítás elmélete és gyakorlata.

Ára 26 korona.

A SEMLEGESSÉG

ELMÉLETE.

Irta **Dr. FERENCZY ÁRPÁD** ügyvéd, egyetemi magántanár, ny. r. jogakadémiai tanár.

Ára 3 korona.

A FRANKLIN-TÁRSULAT és LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE IV., Egyetem-utca 4. sz. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. VI., Andrassy-út 21. sz. **kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:**

Az Országos Közegészségügyi Egyesület könyvkiadó vállalata. Az **Egészség Könyvtára** Szerkeszti **GERLÓCZY ZSIGMOND** dr.

- I. könyv. **Az anyaság higiénéje.** Irta **ELISCHER GYULA** dr. Ára K 1.50
- II. könyv. **A gyermek lelki világából.** Irta **BABARCI SCHWARTZER OTTÓ** dr. Ára K 1.50
- III. könyv. **A mérgezésekről.** Irta **VAMOSY ZOLTÁN** dr. Ára K 2.—
- A tuberkulózis.** Irta **SEGEDY-MASZÁK ELEMÉR** dr. Ára K 1.—

A szünidőre!

- Olcsó Ifjúsági Iratok.**
- Az ifjúság legkedveltebb íróinak műveit adjuk ki e gyűjteményben olcsó áron és esinos kiállításban.
- E sorozat kiadásánál az az elv vezérelt bennünket, hogy a jeles magyar és külföldi ifjúsági írók műveit hozzáférhetővé tegyük mindenki számára.
- Tizenkét elsőrangú ifjúsági irattal indítjuk meg a sorozatot. Ismert írók művei ezek, melyekkel az ifjúságnak örömet akarunk szerezni. Belső érték, külső dísz, egyaránt ajánlják e köteteket.
- Eddig megjelentek:**
- I. **Gaal Mózes, Marci.** Kötve K 2.80
 - II. **Teveti Mihály, Izenet a más-világból.** Kötve K 1.80
 - III. **Körösi H. Bözsike.** Kötve K 2.40
 - IV. **Mouton, Cougourdan Márius.** Kötve K 2.80
 - V. **Mantegazza-Keregyártó, A munka öröme és dicsősége.** Kötve K 2.80
 - VI. **Radó Antal, Ezeregy éjszaka regéi.** Kötve K 2.80
 - VII—VIII. **Becher-Stowe, Tamás bátya kunyhója.** Két kötet. Kötve K 4.—
 - IX. **Tóth Sándor, Szöcske kisasszony.** Kötve K 2.80
 - X. **Radó Antal, Robinson Crusoe.** Kötve K 2.80
 - XI. **Gaal Mózes, A kegyelemkenyér.** Kötve K 2.—
 - XII. **Gaal Mózes, Két diák levelezése.** Kötve K 2.—
 - XIII. **Gaal Mózes, Komédiás Palkó.** Kötve K 2.—

A Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára. Szerkeszti **LÓCZY LAJOS.**

- Ázsia szívében.** Irta **HEDIN SWEN.** Átdolgozta **Dr. Thirring Gusztáv.** Két kötet. Számos képpel és térképpel. **Díszkötésben K 14.—**
- Öt év Mandzsuoországban.** Irta **GUBÁNYI KÁROLY.** Nyolcvannyaloz képpel. **Díszkötésben K 8.—**

Minden ujságolvasónak nélkülözhetetlen!

Idegen Szavak Szótára

Együttal a nálunk használatos idegennyelvű szólásmódok és szállóigék magyarázata.

Szerkesztette **RADÓ ANTAL.** Második javított kiadás. Ára csinos kötésben K 4.—

Nyelvünk tele van idegen szókkal: latin, görög, német, francia, angol, olasz, orosz, sőt még török, arab, perzsa és szanszkrit szók is vegyültek bele, sőt vegyülnek bele ma is napról-napra. **Ritka nyelvtudós az, aki mind e szókat megérti.** A nagy közönség a felsorolt nyelvek közül **egy-kettőt** ha tud, valamennyit tizezer közül lán egy! Ezeknek lépten-nyomon szükségük van tehát olyan könyvre, mely **az idegen szavakat megmagyarázza.**

Hányszor akad fenn kívánt az **újvárosi** egy-egy előtte érthetetlen idegen szóban! Hányszor nem értenek kívánt a **nők** egy-egy latin és görög szót, a minők napilapjaink minden számában, sőt regényekben és színdarabokban is **szóval** fordulnak elő! S hányan **használják rosszul** az ilyen szavakat, mert nincsenek tisztában értelmükkel, s ezzel **nevetségessé teszik** magukat.

Az **Idegen Szavak Szótára**, melyet a legjelesebb magyar írók egyike, **Radó Antal**, a legnagyobb gondal szerkesztett, mintegy tizezer idegen szót, szótármódot és szállóigét ööl fel, úgy hogy **alig lesz rá eset, hogy valaki hiába forduljon hozzá utmutatásért.** Azért **e könyv helyét kell hogy taldíjon minden könyvtárban, bár-mily kicsinyben is.** Senki el ne legyen nélküle!

A kik nyaralni és fürdőzni mennek

ne induljanak útra a nélkül, hogy ne nézték volna át a **Magyar Könyvtár** (Szerkeszti Radó Antal) és **Olcsó Könyvtár** (Szerkeszti Gyulai Pál) teljesjegyzékét, melyből a legkiválóbb és legolcsóbb olvasmányokat válogathatják ki. E jegyzéket minden könyvtárban ingyen adja; zvezen megküldi ingyen és bérmentve a kiadó-cég is.

Pekár Gyula Ferrara-Ravenna-Firenze. Korképek. 14 melléklettel és szövegbe nyomott 86 képpel. Ára díszkötésben 8 korona.

Dr. Darvai Móricz Benvenuto Cellini. 17 szövegképpel és 18 műmelléklettel. Ára díszkötésben 8 korona.

Malonyay Dező Munkácsy Mihály. 131 szövegképpel és 21 műmelléklettel. Két kötet. Ára a két díszkötésű kötetnek 16 korona.

Magyar Könyvtár Szerkeszti **RADÓ ANTAL.** Elsőrangú hazai és külföldi írók regényei, elbeszélések, versek, színművek, ismeretterjesztő művek sorozata.

Minden füzét külön is kapható.	1-492. szám.	Egy-egy szám ára 30 fillér.
--------------------------------	--------------	-----------------------------

Legújabb megjelent füzetek:

- 482. **Prém József, Munkácsy Mihály.**
- 483. **Michel Provius, Jelenetek.** Ford. **Gábor Andor.**
- 484. **Lukianos, A görög sport.** Ford. **Jakobinyi Péter.**
- 485. **Szini Gyula, Trilbi és egyéb történetek.**
- 486. **Katona Lajos, Középkori Legendák és Pédák.**
- 487. **Guy de Maupassant, Az ékszer.** Ford. **Tóth B.**
- 488-489. **Wilde Oszkár, Bunbury (The importance of being Earnest).** Köznapi komédia három felvonásban. Fordította **Mikes Lajos.**
- 490. **Turgenev Iván, Pjetuskov.** Ford. **Ambrozovics Dező.**
- 491. **Marcus Tullius Cicero beszéde.** Fordította **Szidarovszky János.**
- 492. **Somossi István, A bélyeggyűjtés kézikönyve.**

Olcsó Könyvtár Szerkeszti **GYULAI PÁL.** Hazai és külföldi írók regényei és elbeszélései; versek, színművek és ismeretterjesztő művek.

Minden füzét külön is kapható.	1-1473. szám.	Egy-egy szám ára 20 fillér.
--------------------------------	---------------	-----------------------------

Legújabb megjelent füzetek:

- 1446-1449. **Machiavelli Miklós, A fejedelem.** Olaszból fordította **Orbán Dező.**
- 1450. **A magyar szabadságharc német dalnoka.** Szemelvények Hartmann Móricz költeményeiből. Fordította **Kozma Andor.**
- 1451. **Gyulai Pál, Emlékezés Deák Ferenczre.**
- 1452-1453. **Istváni Pál, Volter és Grizeldis.** Bevezette és magyarázó jegyzetekkel kísérte **Vende Ernő.**
- 1454-1456. **Ihering Rudolf, Küzdelem a jogért.** Ford. **dr. Szilassy Cézár.**
- 1457-1463. **Mac Donagh Mihály.** Az angol parlament szokásai, furesasági és humora. Ford. **Huszár I.**
- 1464-1473. **Fogazzaro Antal, A szent.** Ford. **Vetési József.**

FÖLDES MARGIT CRÈME... ARCSZÉPÍTŐ SZER

MORAS hair product advertisement featuring a bottle illustration and text describing its benefits for hair care.

Ha őszül a haja... STELLA-HAJVIZET advertisement for hair treatment.

Heller-féle „Herkules” bőrönd advertisement for travel trunks, including a list of sizes and prices.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zálogkölesön R.-T. advertisement for a savings bank.

KNUTH KÁROLY advertisement for a watchmaker and jeweler.

Antiptysin advertisement for hair treatment, featuring a Medusa logo and a doctor's name.

Magyar királyi államvasutak nyári menetrendje, érvényes 1907 május 1-től.

Table of train schedules for Budapest nyugati pályaudvar - Párkány-Nána és vissza.

Megjegyzések: * Rész vonatalnál az egy utra szóló szomszédos forgalmi menetjegyek érvénytelenek.

Table of train schedules for Budapest keleti pályaudvar - Bicske és vissza.

Table of train schedules for Budapest keleti pályaudvar - Hatvan és vissza.

Megjegyzések: Az esti 3 órától reggeli 5 óra 39 percig tartó éjszakai menetjegyek...

VASÁRNAPI UJSÁG

31. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.) HOITSY PÁL MIKSZÁTH KÁLMÁN BUDAPEST, AUGUSZTUS 4.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona.

EBERHARD.

MAGA nevének kívül Apponyi Albert gróf két nevet tett sűrűn emlegetett a magyar politika világában.

de szívbe és akár ide megy, akár oda, az övéi között tudja magát. Mégis nevezetes a különbség a kettő között.

nemzetéért annyit, a mennyivel jogot válthat arra, hogy a magánember pihenőjét kíváncsisággal, zaklatással ne háborgassák.

GRÓF APPONYI ALBERT AZ EBERHARDI PARKBAN. — Jely Gyula fényképe.